Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг газетаси

17 ФЕВРАЛЬ, ЧОРШАНБА № 33 (538). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ КЕЧА ЯПОНИЯ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК БОШҚАРМАСИ БОШ ДИРЕКТОРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ХИДЕАКИ УЭДА РАҲБАРЛИГИДАГИ ДЕЛЕГАЦИЯНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СУРАТДА: учрашув чоғида. А. ЗУФАРОВ олган сурат. (ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Япония Ташқи ишлар вазирлиги иқтисодий ҳамкорлик бошқармаси бош директорининг ўринбосари Хидеаки Уэда раҳбарлигидаги делегацияни қабул қилди.

Қабул чоғида Ўзбекистон ва Япония ўртасидаги иқтисодий, илмий-техникавий алоқаларни кенгайтириш, молиявий ёрдам ҳамда Ўзбекистон иқтисодиётига сармоя солиш масалалари ҳақида сўз борди.

(ЎзА).

МАНФААТДОРЛИК ҲАМКОРЛИККА УНДАЙДИ

ЎЗБЕКИСТОН ҳукумати билан Олмония сармоядорларининг Хоразмда машҳур «Мерседес—Бенц» корхонаси бўлимини қуриш режалари воқеликка айланмоқда.

Германиялик автомобилсозлар ҳозиргача воҳага бир неча бор келиб кетдилар. Корхона бунёд этиладиган Дўстлик шаҳри худуди ва у ерда қад ростлаётган бино-иншоотлар меҳмонларга маъқул. Ўз навбатида Олмониядаги бош корхонанинг моддий-техникавий имкониятлари, шарт-шароитлари ҳам пухта ўрганилмоғи даркор. Ўзаро ҳамкорлик ва савдо-сотиқ ишларининг ҳадисини олиб, бўлғуси шерикларининг кўнглидагини англаган германиялик сармоядорлар Хоразм вилояти раҳбарларини «Мерседес-Бенц»га таклиф этишди. Вилоят ҳокими Маркс Жуманиёзов бошлиқ делегация яқинда Германия сафаридан қайтиб келди.

Ўзбекистонлик меҳмонлар бир неча кун мобайнида «Мерседес»ларни яратиш жараёнлари, таъминот, экспорт, импорт имкониятлари билан танишдилар. Корхона иш услубларини узоқ Хоразмда ҳам жорий этиш йўл-йўриқлари ўрганилди. Мутахассислар ва малакали ишчилар тайёрлаш масаласи муҳокама этилди.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Шу йил 12 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг мажлиси бўлди. Унда 1992 йил якунлари муҳокама қилинди. Республикада иқтисодий ислоҳотни амалга оширишдаги камчиликлар очиб ташланди ва шуни ҳисобга олиб 1993 йилги вазифалар белгилаб берилди. Вазирлар маҳкамасининг қуйида эълон қилинаётган қарорида шу вазифалар ўз ифодасини топган.

Вазирлар маҳкамаси 1992 йилнинг якунларини Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгашида, ҳар бир вилоят, ҳар бир шаҳар ва туман ҳокимликларида муҳокама қилиш тўғрисида қарор қабул этди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ХУЖАЛИГИ ТАРМОҚЛАРИНИНГ 1992 ЙИЛГИ ИШ ЯКУНЛАРИ, БЮДЖЕТНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ ИЖРОСИ ҲАМДА 1993 ЙИЛДА РЕСПУБЛИКА ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ишлаб чиқаришни барқарорлаштириш, иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, бюджетнинг белгиланган кўрсаткичлари ижросини таъминлаш, истеъмол бозорини мол билан тўлдириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш чора-тадбирларини кучайтириш юзасидан ўтган йилнинг охирида эришилган ижобий тамойилларни мустаҳкамлаш мақсадида Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитетининг «Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалиги тармоқларининг 1992 йилги иш якунлари, бюджетнинг асосий кўрсаткичлари ижроси ҳамда 1993 йилда республика иқтисодиётини ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги маърузаси маълумот учун қабул қилинсин ҳамда муҳокама этиб, аниқ амалий чора-тадбирлар кўриш учун вазирликларга, идораларга, концернларга, уюшмаларга, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгашига, вилоятларнинг ва Тошкент шаҳрининг ҳокимларига юборилсин.

Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитетининг маърузасида республика халқ хўжалиги тармоқларидаги иқтисодий ислоҳотни рўёбга чиқариш, иқтисодиётни бошқаришнинг тузилишини янада такомиллаштириш қандай бораётгани тўла-тўкис танқидий таҳлил этилмаганлиги, деҳқончилик соҳасидаги ва сармоя сарфлаш борасидаги ўзгаришларнинг хусусиятлари очиб берилмаганлиги, молиявий барқарорлашувни таъминлаш, корхоналарнинг молиявий аҳволини соғломлаштириш, ҳисоб-китобларни нормал изга солиш йўллари кўрсатилмаганлиги қайд этилсин.

2. Вазирликлар, идоралар, давлат комитетлари, корпорациялар, концернлар, уюшмалар, ҳудудий ҳокимият ва бошқарув идоралари республика халқ хўжалигини бозор муносабатларига ўтказиш, унинг кўмакчи тузилмаларини вужудга келтириш, иқтисодиётни барқарорлаштириш соҳасидаги ишни етарлича фаол ўтказмаётганликлари қайд қилинсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги (Боқибоев):

Ўзбекистон Республикаси марказий банки билан биргаликда шу йилнинг биринчи ярмида мавжуд давлат заёми билан бир қаторда бошқа қарз мажбуриятларини чиқариш ва сотиш орқали бюджет камомадини пул билан таъминлаш воситасини яратиш масалаларини пухта ишлаб чиқсин.

Шу йилнинг биринчи чораги якунлари юзасидан давлат солиқ бош бошқармаси билан биргаликда амалдаги солиқ тизими ва бериб қўйилган имтиёзларнинг ишлаб чиқаришни, ишбилармонлик фаолиятини рағбатлантириш, умуман иқтисодиётни соғломлаштириш учун таъсирини ўрганиб чиқиб, шу йил 15 майга қадар Вазирлар маҳкамасига таклифлар киритсин;

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН Ватаним маним

«ХАЛҚ СЎЗИ» МУХБИРЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ ХАБАРЛАРИДАН

МАШҒУЛОТЛАР ДАЛАДА УТАДИ

ГУЛИСТОН давлат дорилфунуни Жиззах вилоятининг Зомин районидан тажриба майдони олди.

ЭНДИ талабалар ҳам дорилфунун олимлари билан илмий тадқиқотларини амалда қўллашга шароит яралди.

АНДИЖОНДА АСПИРАНТУРА ОЧИЛДИ

АНДИЖОН дорилфунунида ватан тарихи мутахассислиги бўйича аспирантура очилди.

БЎЛАЖАК олимлар илмий ишларини шу ерда ҳимоя қиладиган бўлишди, дорилфунун ўқитувчи-ассистентлари «Ўзбек жадидчилик ҳаракатидаги маърифатпарварлик ғоялари тарихи» мавзусида илмий тадқиқот бошлашди.

ҚАТТАҚУМДА БОҒ БУЛАДИ

ОБ-ҳавонинг илиқлиги сурхондарёлик боғбонларга қўл келди.

ТЕРМЕЗ тумани меҳнаткашлари Каттақумда ҳашар йўли билан 20 гектар ерга 10 минг тубдан зиёд ўрик, шафтоли, терак ва бошқа кўчатлар ўтқазишди.

ОНАХОНЛАР САФАРДАН ҚАЙТИШДИ

ФАРҒОНАЛИК бир гуруҳ онахонлар Туркиядан қайтиб келишди.

УЛАР қардошлар диёрида таълим олаётган фарзандлари билан дийдор кўришди. Фарзандларининг ўқиш ва яшаш шароитлари билан танишиб, мамлакатнинг гўзал шаҳарларини зиёрат қилиб қайтишди.

ЧУМЧУҚДАН ҚЎРҚҚАН ТАРИҚ ЭКМАЙДИ

ЯҚИНДА Самарқанд кийим-кечак фабрикаси Япониянинг «Бра зер» фирмасидан 50 та тикув машинаси, Италиядан замонавий дастгоҳлар, Олмониядан эса гул босиш ускуналарини олди.

ТАЙЁРЛАНГАН маҳсулотларга бўлган талаб ошиб бораётир. Туркия, Саудия Арабистони билан ҳам олди-берди борасида шартнома тузилди. Энг муҳими, корхона рақобатдан чўчимай ишлаш имконига эга бўлди.

ТОВУҚЛАРГА НИМА БЎЛДИ?

140 мингта товуқ январь ойи давомида битта ҳам тухум қилмади.

БУХОРО районидаги учта жамоа хўжалиги паррандачилик фермаларида ҳамда «Бройлер» фабрикасида парваришланаётган паррандалар бекорга боқилаётган экан-да. Балки донаси 18 сўмга чиққан тухумлар ҳақиқатда бор-у, лекин маълумотномаларга атайлаб киритилмаётгандир. Ҳозир Бухоро вилоят агросаноат бирлашмаси раҳбарлари товуқларни «йўлдан оздирган» бузғунчини излашаётган бўлишса ажабмас.

«ТЎҚУВЧИ» ТАЛАНТЛАРНИ ТЎПЛАДИ

ҚЎРҒОНТЕПА ип-йигирув фабрикасида «Тўқувчи» ҳаваскорлик ансамбли ташкил этилди.

ЁШЛАР ижросидаги халқ қўшиқ ва рақслари, замонамиз бастакорларининг асарлари санъат шайдоларига манзур бўлди. Ансамбль қатнашчилари Андижон вилоятидаги турли санъат саройларида, маданият уйлари саҳналарида маҳоратини намойиш қилмоқда.

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

САМАРҚАНД. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китоби ва Вазирлар маҳкамасининг 12 февралдаги мажлисида республикамиз раҳбари сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифаларга бағишланган вилоят фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда район, шаҳар ҳокимлари, уларнинг биринчи ўринбосарлари, жумҳурият халқ депутатлари, вилоят кенгаши ноиблари, шунингдек, вилоят ташкилот, корхона ва муассасалари раҳбарлари қатнашдилар.

Фаоллар йиғилишида вилоят ҳокими П. М. Абдураҳмонов маъруза қилди.

А. АҲМЕДОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ УЧУН НИЗОМДАГИ САРМОЯНИНГ ЭНГ ОЗ МИҚДОРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва банк муассасалари ўртасида соғлом рақобатчиликни ривожлантириш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг: 1993 йилнинг 1 июлидан бошлаб амалдаги ва янгидан ташкил қилинадиган тижорат банклари учун низом жамғармасининг энг оз миқдорини 100 миллион сўм, кооператив ва хусусий банклар низом жамғармасининг энг оз миқдорини 50 миллион сўм қилиб белгилаш тўғрисидаги;

Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки томонидан 1993 йилнинг 1 июнигача тижорат, кооператив ва хусусий банкларни мазкур фармоннинг 1-банди талабларини ҳамда уларнинг бундан буён ишлаши қай даражада мақсадга мувофиқлигини ҳисобга олган ҳолда қайта рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар маҳкамаси Ўзбекистон Республикасининг «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунига ўзгартишлар киритиш ҳақидаги таклифларни белгиланган тартибда республика Олий Кенгашига тақдим этсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1993 йил 16 февраль.

• Депутатлик ҳаловат эмас

«ЭРТАГА БУГУНГИДАН ЯХШИ ЯШАЙМИЗ!»

Денов районидаги Собир Раҳимов номли колхоз раиси, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Иброҳим Файзуллаев мухбиримиз билан суҳбатда ана шундай деди. Гурунг асосан тўқсон иккинчи йил сабоқлари ва тўқсон учинчи йилниг режалари ҳақида бўлди.

— Иброҳим ака, Сиз депутат сифатида ҳам жуда фаолсиз. Парламент йиғилишларида сўзга кўп чиқасиз. Бир неча марта сафарларда ҳам иштирок қилдингиз. Хуллас, бир оёғингиз Тошкентда. Бунча юмушларнинг ҳаммаси колхоздаги ишларнинг кўламига таъсир қилмаяптими? Тўқсон иккинчи йил натижалари қандай бўлди?

— Одамнинг кимлигини билмоқчи бўлсангиз уни гапиртириб кўринг. Кўпчилик ўртоқлар мени ортиқча фаолликда айблашади. Нима қилайин — чидаб туролмайман, қандай қилиб микрофонга бориб қолганимни ўзим ҳам билмай қоламан. Чиқишларимга баҳо бериш эса менинг ваколатимда эмас. Умуман халқ кимнинг қандайлигини кўриб туриб-ди. Юқорида айтганимдек, фаросатли одам ҳамсуҳбатининг икки оғиз гапидан унинг кимлигини билиб олади. Ҳукумат аҳамиятидаги сафарларга келсак... Бу менинг истагимдан ташқаридаги ишлардир. Энди сизнинг саволингизга келсак... колхозда ишлар ёмон эмас. Энг муҳими колхозчилар аллақачон менинг депутатлигимга ўрганиб қолишган.

Колхозимиз ихчам — икки минг тоннадан зиёд пахта берамиз. Бошқа тармоқлар ҳам шунга яраша. Ўтган йили пахта тайёрлаш планини 121 фоизга бажарганимизни айтсам, саволингизга лўнда жавоб бўлар эди. Ахборотингиз учун яна шуни айтайинки, йиллик планнинг 121 фоизга бажарилиши Денов районидаги энг юқори кўрсаткичдир.

— Бундай юқори кўрсаткич нима билан изоҳланади?

— Ҳозир ана шуни айтаман. Сурхондарёнинг шимолий районларида пахтанинг пишиши ўтган йили қийин бўлди. Ёз салқин келди. Аммо бу гап ҳамма пахтакорлар учун ҳам тааллуқли эмас. Кейинги пайтларда вилоятнинг шимолий районларига ҳам ипак пахта экиш таомил бўлди. Биз ҳам бир неча йиллар ипак пахта экканмиз. Аммо кун-кунга, йил-йилга тўғри келмайди.

Деҳқон доим вазиятга қараб иш кўриши керак. Биз ўтган йили барча майдонларга ўрта толали пахта экдик. Ўзингиз биласиз, у ингичка толали пахтага қараганда ҳароратни камроқ талаб қилади. Шунинг учун ўтган йилнинг ёзидаги салқинларида ҳам ўрта толали пахта жуда яхши пишиб етилди. Энди сиз мендан сўранг: «Нега ўтган йили ўрта толали пахта экдиларингиз?» деб. Мен сизга айтайин: «Биз олдинги йилдаёқ тўқсон иккинчи йилнинг ёзи салқин келишини тусмол қилган эдик. Халқимизнинг орасида бир кунга ҳам янглишмай об-ҳавони айтиб берадиган одамлар бор. Биз, раҳбарлар кўп вақтлари ана шундай билимдонларни, табиатнинг кузатувчи-ҳисобдонларини писанд қилмаймиз. Ваҳоланки, энг аввало ана шу одамларнинг гапига қулоқ солиб, шунга қараб иш кўриш керак. Колхозга ана шундай пайтда раис керак бўлади. Чунки, қаерга нима экишни деҳқон эмас, колхознинг раиси ҳал қилади. Мен ўтган йили ҳамма майдонларга ўрта толали пахта экиб... янглишмадим. Тўғри, ипак пахта ўрта толали пахтага қараганда бироз қиммат, аммо ўрта толали пахтанинг савдоси чаққон, ҳосилдорлиги юқори, хирмони баракали.

Бозор иқтисодиёти, хўжа-

(Давоми 2-бетда).

БУХОРО СОВҒАСИ

ЖИЗЗАХ районида пахта ёғи мўл бўлиб қоляди.

БУНИНГ сабабчилари вилоят божхонаси ходимлари экан. Бухоро шаҳрининг Оққанот кичик корхонаси ходимлари Қозоғистонга Жиззах орқали 3,5 тоннадан зиёд ёғни ноқонуний йўл билан олиб ўтишаётганда қўлга тушишган ва ёғни Жиззах район аҳолисига тарқатишга аҳд қилишган.

А. МАМАРАСУЛОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ТАРМОҚЛАРИНИНГ 1992 ЙИЛГИ ИШ ЯКУНЛАРИ, БЮДЖЕТНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ ИЖРОСИ ҲАМДА 1993 ЙИЛДА РЕСПУБЛИКА ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

вазирликлар, идоралар, корпорациялар, концернлар, ва уюшмалар билан биргаликда шу йил 1 апрелга қадар халқ хўжалиги тармоқлари бўйича ўз айланма маблағлари нормативларини белгиласин, унда бозор муносабатларини шакллантириш шароитида корхоналарнинг барқарор ишлаб чиқариш-молия фаолиятини таъминлашни, ўз молиявий имкониятларидан самарали фойдаланиш учун уларнинг иқтисодий масъулиятини оширишни ҳисобга олсин;

нарх-наво ва тарифларни белгилаш, ўзгартириш, уларни қўллашни назорат қилиш тартиби тўғрисидаги низом лойиҳаси, шунингдек якка ҳукмрон корхоналар томонидан нархларнинг эълон қилиниши тўғрисидаги, якка ҳукмронликка қарши фаолиятни амалга ошириш оид давлат реестри ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг лойиҳаларини бир ҳафта муддатда пухта ишлаб чиқиб, Вазирлар маҳкамасининг тасдиғига киритсин;

давлат солиқ бош бошқармаси билан биргаликда «Ўзбекистон Республикасининг бюджет тузилиши тўғрисида»ги қонун лойиҳасини ишлаб чиқиб, шу йил 1 мартгача Вазирлар маҳкамасига тақдим этсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига (Муллажонов):

тижорат банклари билан биргаликда шу йил февралда Ўзбекистон Республикаси хўжалик субъектларининг МДҲ давлатлари ва бошқа республикалар билан 1993 йил 1 январга бўлган ўзаро қарздорлигини ҳисоб-китоб қилиб чиқиш, бартараф этилмай қолган қарз мажбуриятларини шу йил 15 апрелга ҳукуматлараро кредит тарзида қайта расмийлаштириш;

тижорат банклари билан биргаликда ҳисоб-китобларни такомиллаштириш, шу жумладан МДҲ давлатларига ва бошқа республикаларга етказиб берилаётган маҳсулот учун олдиндан ҳақ тўланишини таъминлаш чораларини кўриш;

Алоқа вазирлиги, тижорат банклари, ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, Ўзбекистон жамғарма банки билан биргаликда йилнинг биринчи ярми давомида ҳисоб-китоб амалларини жадаллаштириш ва пул-кредит захираларини бошқариш учун банк муассасалари тизимини, компьютерлаш дастурини ишлаб чиқиб, амалга ошириш тавсия этилсин.

Жиззах, Самарқанд, Сурхондарё вилоятлари ҳокимларининг (Турсунов, Абдураҳмонов, Бердиевларнинг) диққат-эътибори бюджетни тўлдириш захираларини қидириб топиш, саноат ишлаб чиқаришининг пасайишига йўл қўймаслик, халқ истеъмол молларини ишлаб чиқаришни ва чорвачилик маҳсулотларини харид қилишни кўпайтириш, ўзларига ажратилган жойлардаги аҳолини шу маҳсулотлар билан зарур миқдорда таъминлаш соҳасидаги иш етарли эмаслигига қаратилсин.

Республика учун ҳаётий муҳим маҳсулот ишлаб чиқаришни пасайишига йўл қўйган Ўзбекистон Давлат химия саноати концерни, Ўзбекистон Давлат металлургия саноати концерни раҳбарлари (Мирхўжаев, Мақсудов)нинг қониқарсиз ишлаганлиги қайд этилсин ва улардан ишлаб чиқаришни барқарорлаштириш, ички бозорни мол билан таъминлаш ва экспорт имкониятларини кенгайтиришни юзасидан зарур бўлган ҳамма чора-тадбирларни кўриш талаб қилинсин.

3. Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитети (Ҳамидов) Молия вазирлиги, Марказий банк, Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш комитети, бошқа вазирликлар, идоралар, ҳудудий бошқарув идоралари билан биргаликда бундан буён халқ хўжалиги тармоқлари ҳисобот давридаги иш якунларига оид материалларни ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг боришини чуқур ўрганиш асосида таҳлил этиш негизида тайёрлаб, уларни келгусидаги босқичма-босқич ривожлантиришни таъминлашга оид аниқ-равшан таклифлар ишлаб чиқсин.

Бунда қуйидаги бешта асосий қоидага риоя этилсин:

иқтисодиётнинг сиёсатдан устунлиги, иқтисодиёт мафкурадан халос қилиниши лозимлиги;

асосий ислоҳотчи давлатдир. Бозор муносабатларига ўтишни изчиллик билан амалга ошириш чоғида иқтисодиётни давлат йўли билан бошқариш жиловини қўлдан бериб бўлмайди, халқ хўжалиги бўлишини таъминлаш лозим;

ҳамма жойда бошқарувнинг барча поғоналарида ижрочилик интизоми ва ҳуқуқ-тартибот мустаҳкамлансин, Республика Конституциясининг ва қонунларининг устиворлиги таъминлансин;

аҳолини, айниқса унинг кам таъминланган табақаларини ижтимоий ҳимоялаш воситаларини яратиш, кўрсатиладиган ёрдам кимларга берилишини аниқ белгилаб қўйиш биринчи даражали аҳамиятга эгадир;

бозор муносабатларини шакллантириш босқичма-босқич амалга оширилади. Жорий давр вазифалари ҳал этилишига қараб навбатдаги босқичларга ўтилади, бу эса бошбошдоқликка йўл қўймаслик, қиёсланмаслик, барча тарафлар кучларнинг иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий вазиятнинг барқарорлигини сақлаб қолиш имконини беради.

6. Давлат солиқ бош бошқармаси (Гатаулин):

ижроия ҳокимияти маҳаллий идоралари, Ички ишлар вазирлиги билан биргаликда республика ҳукуматининг қабул қилган қарорларига биноан бюджетга солиқлар ва тўловлар тўланишини, ўз вақтида тушишини устидан назоратни кучайтириш, ҳисобга олинмаган солиқ тўловчиларни аниқлаш, солиқ тўлашдан бўйин товлаш йўлларини тўсиш юзасидан зарур чора-тадбирларни амалга оширсин.

Молия вазирлиги, Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитети, Меҳнат вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, бошқа манфаатдор вазирликлар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг ҳокимликлари билан биргаликда даромадларни декларация қилиш тизимини жорий этишга оид таклифларни икки ой муддатда тайёрлаб, Вазирлар маҳкамасига топширсин;

Адлия вазирлиги билан биргаликда Ўзбекистон Республикасининг олинаётган даромадларни яширганлик учун ҳуқуқий ва жисмоний шахслар масъулиятини кучайтириш тўғрисидаги қонунларга ўзгаришлар киритишга оид таклифларни бир ой муддатда топширсин.

7. Деҳқончилик-саноат мажмуи (Жўрабеков) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгаши ва вилоятларнинг ҳокимликлари билан биргаликда чорвачиликда иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш, шу жумладан жамоат қорамолларини жамоа ва хусусий мулк қилиб топшириш, шунингдек деҳқон (фермер) хўжаликларини янада ривожлантириш учун қўшимча имтиёзлар бериш масалаларини кўриб чиқсин. Мазкур масалалар юзасидан ҳукумат қарорларининг лойиҳаларини бир ой муддатда тайёрлаб, топширсин.

8. Умумий иқтисодиёт мажмуи (Ҳамидов):

Ўрта Осиё давлатлари бошлиқларининг 1993 йил 4 январда эришган аҳдлашувига биноан Вазирлар маҳкамасининг бошқа мажмуалари, «Ўзшартномасавдо» давлат уюшмаси ва манфаатдор вазирликлар, идоралар, концернлар ва уюшмалар билан биргаликда шу йил 15 апрелга қадар республика ҳукуматига маълумот бериш учун ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларни, ишлаб чиқаришни кенг миқёсда бирлаштиришни чуқурлаштириш ва ривожлантириш, келишилган солиқ, нарх-наво, пул-кредит ва божхона сиёсатини амалга ошириш масалаларини пухта ўрганиб чиқсин.

Ташқи иқтисодий алоқа вазирлиги, Фанлар академияси, давлат фан ва техника комитети, бошқа вазирликлар, идоралар, концернлар ва уюшмалар билан биргаликда республиканинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш, уни жаҳон ҳамжамияти билан бирлаштириш вазифаларига асосланиб, импортни қисқартиришни, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг рақобат қобилиятини оширишни назарда тутиб, 1993—1994 йилларга мўлжалланган экспортни кенгайтиришнинг махсус дастурини 1993 йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқиб, Вазирлар маҳкамасининг муҳокамасига киритсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги (Норбоев):

Ижтимоий таъминот вазирлиги, Молия вазирлиги, Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитети билан биргаликда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш воситасини такомиллаштиришга, муҳтожларга ёрдам пули, нафақа ва бошқа тўловларни уларнинг ҳақиқий даромадлари билан боғлиқ равишда бериш пайтида кўрсатиладиган ёрдамнинг мақсадга йўналишини кучайтиришга оид таклифларни шу йилнинг биринчи ярми мобайнида тайёрласин;

Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитети ҳамда Молия вазирлиги билан биргаликда аҳолининг даромадлари ва харажатлари кўпайишини йилнинг ҳар бир чорагида таҳлил этиб, зарурат туғилган тақдирда Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши иштирокида мазкур даромад ва харажатларни тартибга солишга оид таклифларни ҳукуматга тақдим этсин.

10. «Ўзшартномасавдо» давлат уюшмаси (Шарипов) Ташқи иқтисодий алоқа вазирлиги (Султонов) ва Давлат истиқболни белгилаш ва статистика комитети билан биргаликда Ўзбекистоннинг ташқи савдо-иқтисодий муносабатларини, шу жумладан Ҳамдўстлик давлатлари билан ҳукуматлараро битимларга оид хўжалик алоқаларини таҳлил этсин ва мол айирбошлашнинг структураси мувозанатлиги ва самарадорлигини таъминлаш юзасидан шу йил 1 апрелга қадар Вазирлар маҳкамасига таклифлар киритсин.

11. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари:

мавжуд заҳираларни сафарбар этиш, ишбилармонликни ва хусусийлаштиришни ривожлантириш, солиқ интизомини мустаҳкамлаш асосида маҳаллий бюджетларнинг даромадларини кўпайтиришга қаратилган тадбирларни амалга оширсинлар. Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, озиқ-овқат ресурсларини ошириш, истеъмол бозорини ҳимоя қилишни кучайтириш ишини фаоллаштирсинлар;

хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш, давлат маблағини ўғирлаш, талон-торож қилиш ҳолларини тагтомири билан тугатсинлар;

ҳукуматнинг шу масалалар юзасидан илгари қабул қилган қарорлари бажарилишини таъминламаётган туман ва шаҳарларнинг, вилоят бўлинмаларининг раҳбарларига принципиал баҳо берсинлар.

12. Ушбу қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Вазирлар маҳкамаси мажмуаларининг раҳбарлари зиммасига юклатилсин.

Вазирлар маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ДЎСТ БИЛАН ОБОД ЭЛИМ

ЎЗБЕК ва қорақалпоқ халқларининг ўзаро маданий, дўстлик ва иқтисодий алоқалар дастурига кўра Нукус шаҳри ҳокими Шароф Уснатдинов раҳбарлигидаги делегация Хоразм вилояти маркази — Урганч шаҳрига келди. Қардош шаҳар вакиллари Урганчдаги қатор корхоналар, ташкилотлар, тиббиёт ва ўқув муассасаларида бўлиб, бозор иқтисодиёти шароитида амалга оширилаётган ишлар билан танишдилар, ишчилар, хизматчилар, зиёлилар билан суҳбатлашдилар.

Меҳмонлар ва мезбонларнинг ўзаро гурунгидан аён бўлдики, бир-бировдан ўрганса, ўрнак олса арзийдиган ибратли бошламалар, тажрибалар ҳар иккала биродарлашган шаҳарда анчагина. Чунончи, Урганчда уй-жой қурилишларини давлат маблағи билан таъминлаш деярли тўхтаб қолган бўлса-да, бу соҳадаги ишлар барҳам топгани йўқ. Жамоалар маблағини шаҳарнинг ягона жорий ҳисобига жамлаш турар жойлар қурилиши бетўхтов ва бош лойиҳа асосида давом этишига имкон очаяпти. Шаҳар ҳокими, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган бинокор Рустам Султоновнинг ташаббуси билан жорий этилган бу тажрибани Нукус шаҳри ҳокимлиги ҳам кенг қўллаш ниятида. Шунингдек, Қорақалпоғистонлик дўстларнинг хориждаги сармоядорлар, ишбилармонлар билан қўшма корхоналар очиш соҳасидаги тажрибаси хоразмликлар учун ҳам қимматлидир. Орол ҳалокати ва бошқа табиий офатлар азобини тортаётган Урганч шаҳрида 40 та ҳовуз барпо этилаётгани меҳмонларда катта таассурот қолдирди. Урганч сут-ёғ заводи, ёғ-мой комбинати, пойафзал фабрикасида чиқиндисиз технология-ускуналари кенг жорий этилиб, мўмай даромад манбаалари очилаётгани, кўплаб сифатли истеъмол маҳсулотлари ишлаб чиқарилаётгани ҳам ўрганса ва жорий этса арзийдиган тажрибадир. Ўз навбатида меҳмонлар ҳам аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, иқтисодиётни мустаҳкамлаш бўйича Қорақалпоғистонда олиб борилаётган ишлар, режалар, ҳамкорлик уфқлари ҳақида ҳикоя қилиб бердилар.

С. АБДУЛЛАЕВ.

«ЭРТАГА БУГУНГИДАН ЯХШИ ЯШАЙМИЗ»

(Боши 1-бетда).

лик ҳисоби деҳқонларни тадбиркорлик билан ишлашга мажбур қилмоқда. Биз ҳар йили ҳам катта-катта майдонларга эртаги карам экамиз ва унинг ўрнига экилган ўсимликлардан ҳам юқори ҳосил оламиз. Ўтган йили тажриба тариқасида 40 гектар эртаги карамнинг ўрнига пахта экдик. Биласизми, кузга келиб ана шу 40 гектар ер 32 центнердан пахта берди. Энди тасаввур қилингиз, тажриба жуда катта майдонларда амалга оширилса нима бўлади? Юрт фаровон, дастурхон тўкин-сочин бўлади. Ундоқ бўлса нега ана шундай тажрибалар оммалашиб кетмаяпти? Ана шу ерга келганда хўжалик раҳбарларининг ватанпарварлигини, ташаббускорлигини, билимдонлилик даражасини ҳисобга олмоқ керак. Бундан ташқари биз шу ўринда уруғчилик билан шуғулланадиган олимлардан ҳам гинамиз бор. Бизга районлаштирилган, сувни кам талаб қиладиган, аммо эрта пишадиган навлар зарур. Бугун пахтакор ўзбошимчалик билан ҳаракат қилаётир. Менга ўхшаган сал қўли ва имконияти катта раислар яхши уруғларни топиб экаяпти. Аммо, демократия ўйинлари туфайли раис бўлиб қолган, маҳалласидан нарига чиқиб икки одамга гап беролмайдиган раҳбарларимиз ҳам йўқ эмас-да! Улар нима қилади? Улар қўлга тушган уруғни экавeрадилар ва бу уқувсизликнинг жабрини халқ тортади. Планларнинг бажарилмай қолишини бугунги кунда жиноят деб эълон қилмоқ керак. Чунки, муайян планларнинг бажарилмаслиги, ўша тармоқ хизматчилари режалаштирилган миқдордаги таъминотга эга бўлмади деганидир. Масалан, биз етиштирилган пахтанинг 41 фоизини эркин нархларда сотамиз. Даромаднинг бир тийини ҳам бегона бўлмасдан колхознинг кассасига келиб тушади. Табиийки, бу пулларнинг асосий қисми пахтакорларга меҳнат ҳақи, мукофот пули сифатида тарқатиб берилади. Ана шу тариқа биргина планни ортиғи билан бажариш ҳисобига пахтакорнинг даромади кескин ошиб кетади. Планни бажаролмаган хўжаликларда эса табиий равишда маҳсулот таннархи қимматлашади, даромад эса кам бўлади. Ўзбекистон аҳолисининг ярмидан кўпи қишлоқларда яшашини ва уларнинг асосий қисми пахтакорлар эканлиги ҳисобга олинса, ана шу фуқароларнинг таъминотини сусайтириб юбориш бориб турган жиноят эканлиги ўз-ўзидан маълум бўлади.

Ёши олтмишни қоралаб қолган биз тенги авлоднинг кўнгли ярим бўлиб ўсди. Бизнинг болалигимиз очарчилик ва уруш йилларига тўғри келди. Урушдан кейин ҳам биз кун кўрмадик. Тўғри, у пайтлар яхши яшашнинг, яхши ишлашнинг иложи йўқ эди. Чунки ҳамма ёқни уруш вайрон қилган, биласизми уруш учун елкамиздаги чопонларимизни берганмиз. Урушдан кейин уруш жароҳатларини тугатамиз деб қишлоқлар қаровсиз қолиб кетди. Аммо бу гаплар тўқсонинчи йилларга тўғри келмайди. Айтинг, планларнинг бажарилмаслигини бугун нима билан изоҳлаш мумкин? Илгаригидек Москвага қарам эмасмиз. Хусусан деҳқонларга тўлиқ эрк берилган. Президентимиз пландаги пахтанинг муайян қисмини эркин нархларда сотишга фармон берди. Ваҳоланки, пахта — давлат монополияси ва у бюджет тақчиллигини қоплашда давлатга жуда керак. Биз жуда кўп миқдордаги озиқ-овқат маҳсулотларини четдан қиммат нархда сотиб олиб, фуқароларимизга арзон, ҳатто учдан бир нархида сотаяпмиз. Кўраётган зиёнлар пахта ва бошқа нарсаларнинг фойдасидан қопланар эди-да. Ана шундай ғамхўрлик кўрсатилаётган бир шароитда ҳам планларни бажармаслик мумкинми?

— Колхозда яна қандай гаплар бор?

— Гўшт, сут етиштириш планлари ортиғи билан бажарилди. Ҳозир қишлов. Қишловга етиб ортадиган даражада озуқа жамғарилган. Демак қишлов яхши ўтади. Табиийки, бу йил ғаллазорлар ўтган йилга нисбатан кенгайди. Чунки аста-аста ўзимизни ўзимиз таъминлашга ўтиб олишимиз, энг муҳими одамларни шунга ўргатишимиз керак. Ўтган йили халққа 253 тонна буғдой, 7 тонна макка, 11 тонна мош, 3 тонна нўхат, 22 тонна картошка берган эдик. Халқнинг томорқасида етишган полиз ва сабзавот маҳсулотлари ҳам бундан кам эмас. Йил сайин томорқасига буғдой экадиган одамлар кўпайиб бораяпти.

— Ижтимоий масалаларчи?

— Колхозимиздаги ҳамма қишлоқлар водопроводлаштирилган. Табиий газ масалалари билан ҳам қаттиқ шуғулланяпмиз. Насиб бўлса шу йил колхозимизда табиий газ ёнади. Колхозчиларимизни суюлтирилган газ билан таъминлашга алоҳида эътибор бериб турибмиз. Йилига 3 минг тонна сабзавотни қадоқлайдиган консерва заводи қуриш ниятимиз бор. Бундан ташқари Туркия тўқимачилари билан ҳамкорлик қилиш ниятимиз бор. Дастлабки аҳдлашувларга эришилди. Мана, нимаики қилаётган бўлсак ижтимоий ҳаётимиз тақозасидир.

Президентимиз сиёсатидаги изчиллик ва қатъийлик Ўзбекистондаги осойишталикни таъминламоқда. Хотиржамлик бўлган жойда эса одамлар митинглар билан эмас, моддий неъматлар яратиш билан банд бўлади. Демак, истиқомат тарзимиз ўтган йилга қараганда бир қадар яхшиланади!

Суҳбатдош:
Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Танишинг: Янги ўқув юрти

КЕЛАЖАК ТАҚДИРИ КИМНИНГ ҚЎЛИДА?

Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан ташкил этилган янги олий ўқув юрти— Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети иш бошлаганлиги ҳақида илгари хабар қилган эдик. Ана шу университет таркибида Бошқарув институти ҳам ташкил этилди. Яқинда мухбиримиз шу билим даргоҳи раҳбари А. Файзуллаев билан учрашиб, суҳбатлашди.

— Алишер Омонуллаевич, янги институт ўз олдига қандай вазифаларни мақсад қилиб қўйган?

— Институтимизнинг бош мақсади бозор иқтисодиёти шароитида бошқарув, ташкилотчилик ва тижорат соҳалари бўйича жаҳон миқёсида фаолият кўрсата оладиган янги тоифадаги раҳбар кадрлар, мутахассислар тайёрлаб чиқаришдан иборат. Шу нуқтаи назардан бизнинг олдимизда қатор жиддий вазифалар турибди. Шулардан энг муҳими— бу институт ўқув дастурларини жаҳон талаблари даражасида ташкил этиб, уни дунёдаги энг илғор халқаро ўқув, тадқиқот ва тавсия берувчи марказлардан бирига айлантиришдан иборат.

— Институтнинг жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети таркибида ташкил этилишининг боиси не? Улар ўртасида ўзаро алоқалар қандай бўлади?

— Аввало, жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети ташкил этилишининг ўзи республикамиз учун бир тарихий воқеа эканлигини эътироф этмоқ лозим: Марказий Осиёда ягона бўлган бу олийгоҳ фақатгина халқаро муносабатларга алоқадор кадрларни тайёрлашдагина эмас, балки олий таълимни ташкил этиш ва ислоҳот қилишда ҳам етакчилик қилади. Шу ўринда мен Президентимизнинг жуда узоқни кўзлаб, халқаро миқёсдаги, етакчи, бошқалар учун ўрнак бўлиши мумкин бўлган университетни ташкил этганликларининг муҳим аҳамиятини яна бир бор алоҳида таъкидлагим келади.

Бизнинг институтимиз университетнинг энг хозиржавоб, халқ хўжалиги билан бевосита алоқаси бўлган қисмидир. Унинг Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети таркибида ташкил этилишининг боиси шундаки, ўзбек раҳбар ва ишбилармон кадрлари ана шу билим даргоҳи йўналиши ва кўлами доирасида юқори малакага, дунёвий кенг мушоҳадага эга бўладилар. Бошқача айтганда, олий даражадаги бошқарув ходимларини тайёрлаш учун ўқув жараёни жаҳон иқтисоди талаблари нуқтаи назаридан олиб борилмоғи шарт.

— Институтда кадрларни ўқитиш ишлари қандай олиб бориладц?

— Республика ҳукумати томонидан бизга юкланган муҳим вазифалардан бири — бу вазирликлар, идоралар, ҳокимиятлар, концернлар, уюшмалар, йирик корхона ва хўжаликлар, ўқув ва илмий муассасаларнинг раҳбар ходимлари, Республика Олий Мажлиси, Қорақалпоғистон Олий Кенгаши, халқ депутатлари вилоят кенгашларининг комитет ҳамда комиссиялари аъзолари ва раислари малакасини ошириш ва қайта тайёрлашдир. Айни пайтда дунёдаги бир қанча етакчи университетлар мутахассислари ёрдамида бизнес ва давлат бошқарувида ишловчи олий маълумотли кишилар учун икки йиллик магистрлик курслари дастурларини ишлаб чиқаяпмиз.

— Раҳбар ходимлар ва мутахассисларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими илгари ҳам бор эди. Ҳозирги институт ана шулардан нимаси билан фарқ қилади?

— Дарҳақиқат, бундай тизим мавжуд эди, бироқ унинг жиддий камчиликлари бор эди. Масалан, ўқув дастурлари ишлаб чиқариш ва иқтисод муаммоларидан узоқлашган эди, ишбилармон ва раҳбар кадрларни ўқитиш йўл-йўриқларида жаҳон тажрибасидан деярли фойдаланилмасди. Умуман, тингловчиларда билим олишга иштиёқ кўп бўлмасди, чунки янги билимни амалда қўллаш амримаҳол эди. Оқибатда шуни кўриш мумкин эдики, раҳбарлар бундай билим даргоҳларига ўзларига керак бўлмаган, жонига теккан кишиларни юборишар ёки бўлмаса нари-бери гап сўзлардан холи бўлиш учун тегишли маблағни ўтказиб, қутулиб қўяқолишарди.

Энди вазият ўзгарди: ҳозир одамларни мажбурий ўқитиб бўлмайди. Бозор муносабатлари шароитида кадрларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш мушкуллашди: ҳаёт янги талаблар қўймоқда, ўқишни ташкил қилиш эса ниҳоятда қимматга тушмоқда. Шунинг учун биз ўз дастурларимизга янгича ёндашмоқдамиз. Улар сифат жиҳатидан ниҳоятда юқорилигидан ташқари, изчил, амалда қўллашга мўлжалланган ва ҳозирги кун талабларига мослашувчандир: Бошқарув институти бозор муносабатлари шароитида менежмент, маркетинг, бизнес соҳаларига оид ҳар қандай ўқув дастурлари бўйича ҳар қандай буюртмаларни тезкорлик билан бажариш имконига эга. Бу борада биз учун энг муҳими тингловчиларнинг — буюртмачининг хоҳиши: улар истасалар мамлакатимиздаги, чет эллардаги энг машҳур ва етук мутахассисларни чорлаб қисқа ёки узоқ муддатли, бир ёки кўп мақсадли ўқув жараёнини ташкил этишимиз мумкин. Шунингдек, раҳбарлар ва мутахассисларнинг бевосита буюртмалари асосида уларни қизиқтирган масалалар бўйича қисқа муддатли семинар ва мунозаралар, компьютерлар ёрдамида амалий ва ишбилармон ўйинлари, ижтимоий—психологик машқлар, давра суҳбатлари, ишлаб чиқариш жараёнини моделлаштириш ва таҳлил қилиш бўйича қизиқарли тадбирлар уюштириш имкониятига эгамиз.

— Эшитишимча, институтингиз маслаҳат хизмати кўрсатиши ҳам мумкин экан.

— Албатта, Бошқарув институти исталган хўжалик фаолиятини таҳлил қилиш, корхона ва ташкилотларни барпо этиш ва бошқариш, ходимларни баҳолаш ва жамоани жипслаштириш, тармоқлар ва минтақалар ривожланишини стратегик режалаш, ахборотни саралашда компьютердан фойдаланиш, шунингдек менежмент, маркетинг ва бизнесга тегишли бошқа масалалар бўйича ишончли ва тезкор хизмат кўрсатади. Шунингдек, у корхона ва ташкилотларнинг иқтисодий, молиявий, ижтимоий ва бошқа муаммолари бўйича энг ишончли илмий-тадқиқат лойиҳаларини ва тавсияларни ишлаб чиқувчи муассаса ҳамдир.

— Университет ва унинг таркибидаги Бошқарув институтининг моддий базаси ҳақида нима дея оласиз? Масаланинг мана шу жиҳати Сизлар орзу қилган даражада фаолият кўрсатиш имкониятини берармикан?

— Ҳукуматимиз, қолаверса, Президентимизнинг шахсий эътибори ва ғамхўрлиги туфайли университет ва институмиз моддий базаси анча мустаҳкамланиб боряпти. Яхши жиҳозланган ўқув хоналаримиз, компьютер ва лингафон синфларимиз, спорт иншоотларимиз, қулайликка эга бўлган меҳмонхона тоифасидаги ётоқхоналаримиз, кутубхоналаримиз, рўзнома ва ойнома киоскаларимиз, ошхона, буфет ва дўконларимиз бор. Келгусида моддий-техник ва ахборот таъминоти бўйича дунёдаги шундай ўқув юртлари орасида энг юқори даражаларга кўтарилиш ниятидамиз.

— Ҳа, айтганча, институтнинг дунё билан алоқалари ҳам кўпчиликни қизиқтиради. Шу ҳақдаги режаларингизга ҳам тўхталсангиз?

— Университетимиз ва институтимиз номларининг ўзи ҳам бу маънода кўп нарсани айтиб турибди. Биз дунёнинг кўпгина энг обрўли ташкилотлари, университетлари, бизнес ва менежмент мактаблари билан алоқаларни ўрнатиб улгурдик ва ўрнатаяпмиз. Айни пайтда Американинг Мичиган, Ғарбий Вашингтон, Аризона университетлари билан биргаликда қатор илмий ва ўқув лойиҳаларини тайёрлаяпмиз. 12 февралдан бошлаб АҚШнинг Тинчлик корпуси бизнес— маслаҳатчилари билан биргаликда халқаро тижорат ва менежмент масалалари бўйича семинарлар бошлаяпмиз. Европа ва Осиё қитъасидаги айрим университет ва компаниялар билан ҳам амалий алоқалар ўрнатишга муваффақ бўлдик. Ҳозирги кунда институтимизга дарс бериш учун дунёнинг турли мамлакатларидан кўзга кўринган олимлар, мутахассислар етиб келмоқдалар. Ўз навбатида биз ҳам чет эллардаги энг илғор мактаблар, ўқув марказлари ва компанияларида таҳсил кўриб, тажриба ўрганишлари учун зудлик билан ўқувчиларни юборишга шай бўлиб турибмиз.

— Бошқарув бўйича тарихий-маданий меросимизга ҳам мурожаат қиласизларми?

— Албатта. Шарқ олами, айниқса бизнинг заминимизда бошқариш санъатига доир китоблар кўп ёзилган. Мана масалан, «Темур тузуклари»ни олайлик. Бир неча аср илгари яратилган ана шу ва бошқа рисолаларда замонавий бошқарувга доир жуда кўп қимматли фикрларни топиш мумкин. Афсуски, бу ҳақда жаҳон жамоатчилиги кам билади. Билдириш эса бизнинг бурчимиз.

— Сиз чет эл мамлакатларида бир неча маротаба бўлгансиз. Бир йилга яқин АҚШда яшаб, компанияларда, менежерлик мактабларида малака оширдингиз, турли университетларда профессор сифатида дарслар ўтдингиз. Америка бошқарув консультантлари уюшмасининг аъзоси бўлдингиз. Америка менежментининг қайси жиҳатларини ўрганишимиз керак деб ўйлайсиз?

— АҚШда 1000 дан ортиқ менежерлик ва бизнес мактаблари мавжуд. Бу соҳалар бўйича ўқув дарстурлари асосан магистратура даражасида олиб борилади. Бундай мактабларда ўқиш шарафига муяссар бўлиш анча қийин ва қимматга тушади. Бизнес мактаблари компьютер ва ўқув қуроллари билан аъло даражада таъминланган, у ерда талабаларнинг мустақил фикрлашига алоҳида эътибор берилади, ўқиш кўпроқ фаол методлар асосида олиб борилади. Мен қилган асосий хулосаларимдан бири шу бўлдики, америкаликлар ақлий жиҳатдан ёки ижодий фикрлаш нуқтаи назаридан бизлардан устун эмаслар, аммо уларнинг турмуш шароитларини жуда юқори бўлишининг асосий сабаби — бу ишни яхши ташкил қила олишларидан, бошқарувнинг илғор усулларидан унумли фойдалана олишларидан. Бозор иқтисодиёти мамлакатларида менежерларни тайёрлашга ниҳоятда катта эътибор қилишади— чунки иқтисодий тараққиётдаги муваффақиятни асосан ана шу соҳа кишилари белгилашади. Буни биз яхши англаб етишимиз ва ишни ташкил қилиш даражасини, бошқарувни тубдан яхшилашимиз керак.

— Келинг, энди олис келажакка бир назар ташлайлик. Бошқарув институтининг истиқболини қандай тасаввур этасиз?

— Мен келажакда институтимизни Шарқда Ҳарвард бизнес мактаби сингари шуҳрат қозонишини, бизда таҳсил олиш дунёнинг барча қитъаларидаги кишилар учун фахрга айланишини истайман. Келажакда Ўзбекистоннинг обрўсига яна обрў қўшадиган мутлақо янги феномен — ўзбек менежменти ҳақида гапиришларини орзу қиламан.

Г. ЭРГАШХЎЖАЕВА
суҳбатлашди.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

Поп районидаги «Найман» давлат хўжалиги мактаб ўқувчиларининг яхши ўзлаштиришлари обрў келтиришидан ташқари фойдали бўлиб қолди. Маҳаллий умумий таълим мактабининг аълочи ўқувчилари хўжаликдан юз сўмдан ва ундан ҳам кўпроқ мукофот олдилар. Шу мақсад учун маъмурият 30 минг сўм сарфлади. Болалар боғчаларида тарбияланаётган 600 нафар кичкинтой эса давлат хўжалигидан жами 65 минг сўмлик совға олди.

Тошкент Давлат техника дорилфунуни кечки бўлимида корхоналар ва ташкилотларнинг буюртмасига мувофиқ улар учун зарур касбдаги муҳандисларни тайёрлай бошлади. Олий ўқув юрти мутахассислар тайёрлашдаги бу янгиликни ҳозирги куннинг воқелигига асосланиб, таълим жараёнига жорий этмоқда. Маълум бўлишича, олий ўқув юртларини битирган кишилар кўпинча ўзлари танлаган касб бўйича иш топа олмас эканлар. Шу сабабли дорилфунун муҳандислар тайёрлашни ва уларнинг ўз касблари бўйича ишлашини назорат остига олишга аҳд қилди.

Тошкентдаги 191-мактабнинг ўқувчилари кимё, физика, математика ва бошқа фанларга доир қизиқарли мусобақаларда қатнашиб, айни пайтда ўз билимлари мустаҳкамлигини текширдилар. Бу мактабда муаллимлар ота-оналар билан биргаликда билимлар мамлакатига ўзига хос саёҳат ташкил этдилар. Бошланғич ва юқори синфларнинг ўқувчилари бир ҳафта давомида ўз истеъдодлари ва қобилиятларини намойиш этиб, фанларга доир кичик олимпиадаларда, билимдонлар танловларида қатнашдилар.

(ЎзА).

● *Фармон ва ижро*

ДЕҲҚОНЛАРИМИЗ ВА ЧОРВАДОРЛАРИМИЗНИНГ КЎНГИЛЛАРИ ТЎҚ

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ФАРМОНЛАРИ МУСТАҚИЛ ДАВЛАТИМИЗНИНГ ИҚТИСОДИЙ МУСТАҚИЛЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ВА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИНИ ОШИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛМОҚДА.

Ҳар қандай давлатда қонуншуносликнинг самараси яратилаётган қонуний ҳужжатларнинг ҳаёт воқелигига қанчалик мослиги ва амалга ошиши ёки ошмаслигига боғлиқдир. Ўзбекистон Жумҳуриятида қабул қилинаётган қонунлар бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш ва янгича ижтимоий муносабатларнинг шаклланишига кўп жиҳатдан кўмаклашмоқда. Бу борада Президент Ислом Каримовнинг Фармонлари алоҳида ўрин тутади. Улар нафақат ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг умумий йўналишлари, балки алоҳида соҳаларини ҳам аниқ белгилаб беради.

ЖУМҲУРИЯТДА юз бераётган ўзгаришларни таҳлил қилар эканмиз, Ўзбекистон Республикаси мустақиллик йўлига ўтиб, уни ривожлантира ва мустаҳкамлаб бориб, нисбатан қисқа вақт ичида шундай йўлни босиб ўтдики, ўзгача тарихий шароитларда бунинг учун бир неча йиллар керак бўларди. Бу ерда гап кўп табақали иқтисодиётнинг амал қилиши учун ишончли хўжалик-ҳуқуқий базасини барпо этиш ҳақидагина эмас, шунингдек, уни ислоҳ қилишнинг амалий чораларини кўриш ҳақида ҳам бораяпти.

Жумҳуриятда кечаётган жараёнларни тарихий жиҳатдан тадқиқ этиш ва изоҳлаб бериш керак бўлади. Бироқ ҳозирданоқ аёнки, давлатчиликни қайта тузиш ва унинг обрўсини мустаҳкамлаш биринчи галда давлат бошлиғининг позицияси билан, бу позициянинг аҳоли кенг табақаси томонидан қўллаб-қувватланиши ва белгиланган тадбирларнинг амалда рўёбга чиқиши билан боғлангандир.

Юз бераётган ўзгаришларнинг бошқачароқ, янада муҳимроқ талқинлари ҳам бор. Чунончи, бизнинг жумҳуриятимиз давлат мустақиллигини эълон қилар экан, ўзининг маънавий-ахлоқий куч-қудратини собиқ социалистик ўтмишнинг сохта хатоларини излашга, давлатчиликнинг соғлом асосларини ва қадимий халқ анъаналарини бузишга сарфламади, балки бутун кучини халқнинг кўп асрлик тарих давомида беҳад қийинчиликлар эвазига мисқоллаб тўпланган энг яхши анъаналарини тиклашга ва кўпайтиришга қаратди. Айнан мана шу омил Ўзбекистон Жумҳуриятини халқаро ҳамжамиятда тўлақонли, ўз миллий қадрқимматига эга давлат сифатида танитиш имконини берди.

Собиқ Иттифоқнинг бошқа айрим жумҳуриятларидан фарқли ўлароқ Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтиш жараёни ҳам суръат, ҳам вақт жиҳатидан изчил, аммо фақат ўзига мос йўлдан, мавжуд вазият ва ҳаёт тарзининг ўзига хослиги ҳисобга олинган ҳолда кечмоқда. Яшовчан ташкилий-хўжалик ва бошқа ижтимоий-иқтисодий тизимларни ўзбошимчалик билан бузишга, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришда бирёқламаликка йўл қўйилмаяпти. Жумҳурият Президенти мунтазам таъкидлайдики, ўтказилаётган ислоҳотлар аниқ ижтимоий йўналишга эга бўлмоғи, инсонлар эҳтиёжини қондиришга қаратилмоғи керак. Буларнинг ҳаммаси жамиятда ишчанлик ав сиёсий барқарорликни вужудга келтирмоқда.

Шу нарсани алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Президентининг республика аҳолиси кенг қатлами манфаатларига тўғридан-тўғри ва бевосита тааллуқли бўлган ҳаётий муҳим, ҳуқуқий ва иқтисодий жиҳатдан эса пишиқ-пухта Фармонлари энг мақбул ижтимоий-иқтисодий вазиятнинг вужудга келишида ҳал қилувчи роль ўйнамоқда. Бундан ташқари, улар ижтимоий жараёнларни мўътадиллаштирмоқда, Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллигига хизмат қилмоқда, унинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамламоқда.

Айтиш мумкинки, Ўзбекистоннинг давлат мустақиллигига эришганидан кейинги илк қадамлари бирмунча оғир кечди. Бироқ бу қадамлар қатъий ва мустаҳкам бўлиб, жумҳуриятнинг ўз кучига қатъий ишонишини бутун жаҳонга кўрсатди. Халқ хўжалигининг энг муҳим тармоқларидан бири — деҳқончилик-саноат мажмуини устун даражада ривожлантиришга қаратилган тадбирлар изчил ва қатъийлик билан амалга оширилаётгани бунга ёрқин мисолдир.

Президентнинг қишлоқ аҳли шахсий томорқа хўжалигини ривожлантириш учун ер ажратиш, деҳқон (фермер) хўжаликларини ривожлантириш, зироатчилик маҳсулотлари нархини ва деҳқончилик-саноат мажмуида меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш, деҳқон (фермер) хўжаликларини пул билан таъминлаш учун махсус банк ташкил этиш тўғрисидаги ва бошқа бир қатор Фармонлари тармоқ меҳнаткашларининг барқарор ишлашига кўмаклашибгина қолмай, аҳолининг кўп қисмини ижтимоий ҳимоялашни таъминлади, деҳқонлар ва чорвадорлар кўнгиллари тўқ бўлиб ишлашлари, маҳсулотни кўпайтиришлари учун ишончли замин яратди, жумҳуриятнинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Жумҳурият аҳолисининг қарийб 60 фоизини томорқа ерлари боқаётганини ҳисобга оладиган бўлсак, Президент Фармонига мувофиқ амалга оширилаётган ишларнинг самараси беқиёсдир. Айнан хайрли тадбирлар шарофати билан миллионлаб кишилар истеъмолчиликдан озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқарувчиларга айландилар. Деҳқон (фермер) хўжаликларида етиштирилаётган маҳсулотлар кўпайиб бораётгани кўзга ташлана бошлади. Вақти келиб, улар асосий таъминотчига айлансалар ажаб эмас.

Шуниси муҳимки, юқорида қайд этилган Фармонлар хусусий деҳқончилик шўъбалари учун ишлайдиган ва хизмат кўрсатадиган қишлоқ хўжалиги машинасозлиги тизимларининг ривожи ва такомиллашувига кучли туртки бўлди. «Қишлоқ хўжалиги машинасозлиги» концерни ва Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги таъминоти ва таъмирлаш давлат қўмитаси корхоналари деҳқон (фермер) хўжаликлари ва томорқа эгалари учун қишлоқ хўжалик техникаси ишлаб чиқаришга киришдилар ва бир нечта турдаги кичик техника воситаларни тайёрлашни ўзлаштирдилар. Ҳозир бизнинг қўмитамизга қарашли корхоналар 40 турдаги қишлоқ хўжалик машиналари, чорвачилик фермалари учун ускуналар, махсус автотранспорт ва бошқа воситаларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйдилар. Буларнинг кўпи илгари собиқ Иттифоқнинг бошқа минтақаларидан келтириларди. Яна 30 русумдаги машина ва механизмларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда. Завод ва устахоналар ҳозир мингдан зиёд номда эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқараётган бўлса, бу йил улар икки баравар кўпаяди.

Шу билан бир вақтда деҳқон (фермер) хўжаликлари ва томорқа эгаларига хизмат кўрсатишнинг янги турлари пайдо бўлди. Чунончи, ерларни текислаш, ҳайдаш, экиш, ишлов бериш, ҳосилни ташиш ва бошқа хизматлар йўлга қўйилди. Фақат бизнинг қўмитамиз тизимининг ўзида 112 та сервис-прокат пункти, 107 ихтисослаштирилган дўкон ишлаб турибди. Уларда техника ва эҳтиёт қисмларни сотиб олиш мумкин.

Хизматнинг янги турлари қишлоқ аҳолисининг ярокли ишсиз қисмини меҳнатга жалб этиш орқали бозор инфратизимининг янги бўғинларини ривожлантириш учун мустаҳкам замин тайёрламоқда.

Президент Фармонларининг ҳаммаси амалда хўжалик мустақиллигининг ривожи учун шарт-шароит яратишга қаратилган бўлиб, моддий-техник ресурслар билан ўзини ўзи таъминлаш шу мақсадларда ташқи иқтисодий шерикларни эркин танлаш йўлига бошлайди. Шу туфайли хорижий фирмалар билан иқтисодий алоқалар ўрнатиш имкониятлари очилмоқда. Фақат бизнинг ташкилотимиз тизимида Россия, АҚШ, Туркия, Англия билан қўшма корхоналар ишлаб турибди, уларда аккумулятор батареялари, трактор ва автомобиль радиаторлари, буғ ва сув иситиш қозонлари, тикув машиналари, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарилмоқда, эскирган қисмлар таъмирланмоқда.

Қўшма корхоналарни кўпайтиришга хизмат қиладиган бундай имкониятлар чекланмаган. Президент Ислом Каримов ўз нутқларида қайта-қайта таъкидлаганидек, ташқи иқтисодий алоқаларни кенгайтира борсак аввало, шу йилнинг ўзидаёқ жумҳурият хазинасида валюта тушуми таъминланади. Иккинчи томондан, моддий-техник ресурсларни четдан келтиришни камайтириш имкони туғилади. Умуман, шу йўл орқали давлатлараро иқтисодий муносабатларда ижобий балансга эришамиз. Шуниси муҳимки, қўшма корхоналар давлатдан катта миқдорда қарз олмасдан ташкил этилаяпти. Демак, жумҳуриятнинг миллион-миллион пулини ижтимоий соҳаларни ривожлантиришга сарфлаш учун шароит яратилаяпти.

Деҳқончилик-саноат мажмуи соҳасида бозор муносабатларига ўтишни ислоҳ қилиш жумҳурият бошқарув идоралари тизими ва вазифаларини тубдан ўзгартиришни тақозо этмоқда.

Жумҳуриятдаги вазиятнинг барқарорлиги, аҳоли барча қатламлари манфаатлари ва ҳуқуқлари мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Конституцияси асосида ҳимоя қилинаётгани Президент Фармонларининг муваффақиятли ижроси шарофатидандир. Бу ҳол маърифий ва барқарор бозор иқтисодиётини барпо этаётган, очиқ ташқи сиёсат олиб бораётган ҳуқуқий давлатнинг мустаҳкам таянчидир. Муҳими, у Ўзбекистон Жумҳуриятининг яқин вақт ичида жаҳондаги юксак тараққий этган давлатлар қаторидан ўрин олажагига қатъий ишонч уйғотади.

Расулмат ҲУСАНОВ,
Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги таъминоти ва таъмирлаш давлат қўмитаси раиси.

● *Ҳақиқат синмайди*

ИККИ ТАРАФЛАМА ДАЪВО

ЕКИ ЎН ЙИЛДАН БУЕН ҲАЛ ЭТИЛМАЕТГАН ФУҚАРОЛИК ИШИ ҲАҚИДА

Асримизнинг саксон иккинчи йилида мен ҳали мактаб ўқувчиси эдим. Худди ўша йиллар ён-атрофда содир бўлаётган воқеалардан қанчалик бехабар, беғам ўсган бўлсам, орадан ўн йил чамаси вақт ўтгач, мавриди келиб олис беташвиш йилларимда юз берган бир ачинарли воқеа тўғрисида ёзиб қоларман деб ҳеч ўйламаган эдим....

Шундай қилиб, ўша йилнинг иссиқ келган ёз кунларидан бирида Қўшработ районининг Эргаш Жуманбулбул ўғли номли давлат хўжалиги директори Ҳамро Бердиев ҳаётида кутилмаганда «қор ёғиб қолди»: уни «давлат ва партия топшириқларини барбод қилганлик»да айблаб ишдан олишди. Шундан сўнг эса нималар юз берганини тасаввур қилиш қийин эмас. Айниқса, ўша даврда яккаҳукмрон партия топшириғини бажармасликнинг оқибати яхшиликка олиб бормаганлигини бугунги кунда ҳамма ҳам англаса керак. Бунинг устига Ҳ. Бердиев «иши» собиқ марказ — Москов томонидан тикилган ғайир кўзлар Ўзбекистонни қандай ёмонотлиқ қилишни мўлжаллаётган, энг муҳими арафада «қайта қуриш» деб аталган жараён юз бераётганда бўлгач, воқеанинг кўз очиб юмгунча баравжланиб кетганлиги янада ойдинлашади.

Хўш, Ҳ. Бердиевнинг ўзи ким?

«Мен шу давлат хўжалигида 1963 йилдан буён меҳнат қилиб келаман. Олдин селекционер зоотехник, ундан кейин зоотехник, сўнгра 4 йил мобайнида партком котиби ва 1978 йил май ойидан бошлаб директор вазифасида ишладим... Шу давлат хўжалигига директор бўлганимдан буён ҳар йили планлар ошиғи билан бажарилиб келинди. Миллион сўмлаб зарар билан чиқадиган давлат хўжалиги ҳар йили фойда билан чиқадиган бўлди. (Бу ҳақда йиллар бўйича маълумотнома бор. — **Ред.**) Хўжалик меҳнаткашларининг ўртача иш ҳақи ҳам йилдан-йилга ошиб борди. Шунинг учун ҳам хўжалик тарихида биринчи марта Ўзбекистоң Компартияси Марказий қўмитасининг кўчма Қизил байроғига мушарраф бўлдик. 1981 йилда ишчиларга Қишлоқ хўжалиги министрлиги томонидан 26000 сўм пул мукофоти берилди. Ўзим эса шу даврда бир неча маротаба ҳукумат орден ва нишонлари билан тақдирландим...». (Ҳ. Бердиевнинг хатидан).

Эътибор берган бўлсангиз, Ҳамро Бердиев давлат хўжалигига бор-йўғи тўрт йил директорлик қилган. Ва мана шу қисқа давр мобайнида (мабодо, қоғозлар алдамаса) ҳар йили зарар билан чиқадиган хўжалик райондаги энг илғорлардан ҳисобланадиган бўлган. Хўш, унда нега уни ўз вазифасидан олиб ташлашди?

«Бу йил табиат анча инжиқлик қилди, (вазифасидан четлатилган йил — Б. Н.) баҳорда ҳам қор ёғиб, совуқ шамоллар бўлиб турди. Шунинг учун ҳам ўтган йилга нисбатан 3000 қўзи кам қўйилди, лекин планлар ошиғи билан бажарилди. Мен шу баҳорда ...аҳвол ҳаддан ташқари оғир эканини райком, райижроқўм, трест, обком, оближроқўм, Қишлоқ хўжалиги министрлигига, «Ўзглавкаракулпром»га хат орқали билдирган эдим. Аммо ҳеч бир ташкилотдан келиб шароитни кўришмади. Ҳозир ҳам хўжаликда аҳвол оғир, хашак йўқ, ғалла бўлмади, майдамол ва қорамолларнинг семизлик даражаси паст... Шунга қарамай, кўпгина соҳалар бўйича планлар бажарилди, фақат пилла ва жун топшириш планлари бажарилмай қолди. Бизнинг хўжалик бир йилда икки маротаба тафтиш қилиниб, текшириш давомида ҳеч қандай камчилик топилмади. Чунки мен ишлаш давримда ўзим ҳам «емадим», бирон кишига ҳам «едирмадим». Шунинг учун айрим кишиларга ёқмасдан қолдим...». (Ҳ. Бердиевнинг хатидан).

Шундай қилиб, Ҳамро Бердиевни ҳукумат ва партия планларини барбод қилганликда айблаб ишдан олишди. Бунгача эса у аҳволнинг ночорлиги тўғрисида ҳали ўз вазифасида эканлиги чоғидаёқ тегишли ташкилотларга ёзма равишда маълумотномалар юбориб турган, маслаҳатлар сўраган. Шунинг учун ҳам Ҳамро ака 1982 йилнинг 12 августида қабул қилинган райком бюросининг қарорини нотўғри деб билади. Бюро эса бир пайтлар партия ва ҳукумат нишонларига лойиқ кўрилган инсонни бу гал партия сафидан ўчиришга лойиқ топади. Ўша пайтларда партия сафидан ўчирилди, деган гапнинг ўзигина ниҳоятда ваҳимали эшитиларди. Шундай бўлгач, ундан сўнг қандай воқеалар кечгани ҳақида собиқ директор «Райкомнинг биринчи котиби мени ёқтирмаслиги сабабли орган ходимларига шахсий топшириқ бериб, устимдан асоссиз равишда жиноий иш қўзғатди, лекин ҳеч нарса аниқланмагач, туҳмат уюштиришди ва 2 йилга озодликдан маҳрум этилдим» деб ёзади.

Мабодо кимдир ёқмай қолса, ёмонотлиқ қилиб айбсиз қаматтириб юбориш билан инсон қиёфасини фақат маълум муддатгагина бузиб кўрсатиш мумкин, холос. Олий ҳакам — вақт эса «бузилган» қиёфаларни ҳазм қила олмайди...

Ўтказилган ҳужжатли тафтишларда шу хўжаликнинг мансабдор ва мулкий жавобгар шахслари томонидан 1981—1982 йилларда хўжаликда яшамаган ва ишламаган шахслар номига сохта ҳужжатлар тузиш йўли билан жами 84983 сўм пул қонунсиз олиниб, хўжаликка моддий зарар етказилганлиги кўрсатилган. Ушбуга биноан Қўшработ район прокуратурасининг терговчиси Тотлиев томонидан олиб борилган дастлабки тергов натижаларига кўра район прокурори Ишнаевнинг рухсати (санкцияси) билан қамоққа олинган Бердиев ва унинг «командаси» энди «давлат мулкини талон-тарож қилганликда» айланиб, бунинг учун ўндан ортиқ киши устидан жиноий иш қўзғатилганди.

Дастлабки тергов ҳаракатлари 1986 йил 7 август куни тугатилиб, жиноят иши айблаш фикри билан вилоят судига юборилади. Бироқ вилоят судининг 1987 йил 7 апрелда уларни айбли топиб, ҳар хил муддатга озодликдан маҳрум этиш ҳақида чиқарган ҳукми Ўзбекистон Олий суди томонидан 7 декабрда бекор қилиниб, «иш» қўшимча терговга қайтарилган.

Хуллас, «иш» чўзилгандан чўзилиб, терговчидан терговчига оширилавериб ниҳоят, 1990 йилнинг 7 июнида вилоят прокуратурасининг муҳим ишлар бўйича терговчиси Х. Жўраевга топширилади. Бу пайтга келиб Ҳ. Бердиев ўз вазифасидан четлатилганига ўн йил бўлганди. Энг ачинарлиси, шунча сарсон — саргардонликка яраша «иш» бўйича тўпланган ҳужжатли тафтиш актлари, суд-хатшунослик экспертиза хулосалари бўла туриб ҳам жабрланувчиларга қўйилган айб ўз исботини топмаган.

Сўнгги тергов ҳаракатларини олиб борган терговчи Х. Жўраев хулоса —қарорига суянадиган бўлсак, Ҳ. Бердиев ва бошқаларга ЎзЖКнинг 119[1]-моддаси, 118-моддаси 2-, 3-қисмлари бўйича эълон қилинган айб исботлаш ва қўшимча далиллар тўплаш имкониятлари бўлмаганлиги учун ЎзЖПКнинг 175-моддаси 2-банди билан, ЎзЖКнинг 149-, 155-моддалари билан эълон қилинган айб ЎзЖПКнинг 5-моддаси 3-бандига асосан ҳаракатдан ётқизилган.

Шундай бўлгач, айби исботланмаган айбланувчининг нима деб аталишини ҳуқуқшунослар яхши билсалар керак. Унда битта «иш»ни ўн йил судраган қонун ҳимоячиларини ким деб атайдилар? Уларга инсонни истаганча сарсон қилиш, ҳоҳлаган пайтларида тирикликнинг муқаддас имтиёзи — озодликдан маҳрум этишлик ҳуқуқи берилганми? Бундай ҳолда «Нотўғри ҳаракатлар қилган райком Сотиболдиев, терговчи Тотлиев, прокурор Ишнаевга ҳеч қандай чора кўрилмади» деб ҳамон саргардон бўлиб юрган Ҳ. Бердиев энди кимга ишонсин? Билмадим. Ҳозирча билганим — қонун ҳимоячиси кўриниб турган ҳақиқатни кўрмаганликка олиши, бунинг натижаси ўлароқ чала ҳақиқат юзага келиши мумкин экан, лекин ҳеч қачон адолат чала бўлмайди...

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1991 йил 21 июнда қабул қилинган «Ишга тиклаш ҳақидаги ишларни ҳал этишда қонунларни тадбиқ этишнинг баъзи масалалари ҳақида»ги қарорининг 10-бандига кўра ўзини қонунсиз ишдан бўшатилган деб билган тақдирда даъвогар бир ой давомида юқори турувчи раҳбарларга мурожаат этиши, бу раҳбарликнинг қароридан қониқмаса, судга мурожаат этиши лозимлиги кўрсатилган. Даъвогар Ҳ. Бердиев Самарқанд вилоят қоракўл тресги бошлиғига ариза билан мурожаат этиб, ўз вазифасига тиклашни сўраган, бироқ бу аризага қониқарли жавоб ололмаган...

Фуқаролик ишига қўшилган Қўшработ район партия қўмитасининг 1982 йил 12 август қарорида Ҳ. Бердиев «давлат хўжалигида планларни барбод этгани, партия қарорларини қониқарсиз бажаргани учун» ўз вазифасидан бўшатилгани кўрсатилган бўлса-да, ишнинг 46-варақасидаги 1991 йил 28 июндаги вилоят партия назорати комиссияси қарорига кўра Қўшработ район партия қўмитасининг Ҳ. Бердиев ҳақидаги 1982 йил 12-август қарори меҳнат қонунларига хилоф равишда чиқарилгани учун бекор қилинган. Шунга биноан 1992 йилнинг 24 январда бўлган Пайариқ район халқ суди мажлиси Ҳ. Бердиевнинг даъвосини қондириш ҳақида қарор қабул қилди. Бу суд қарори асосида вилоят «Қоракўл» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Ж. Ризаев уни Э. Жуманбулбул ўғли номли давлат хўжалигига директорлик вазифасига тайинлаш тўғрисидаги буйруққа имзо чекади. Ва ушбу буйруққа асосан, район раҳбариятига учраган Ҳ. Бердиевнинг даъвоси... қаноатлантирилмади. Негаки, бу пайтга келиб давлат хўжалиги иккита ижара хўжалигига бўлиб юборилган эди.

Хуллас, ўн йиллик саргардонлик, ишсизлик, суд қарори-ю, бирлашма раҳбариятининг буйруғидан сўнг ҳам ўз ниҳоясини топмади.

Зулматсиз офтоб нури ҳам бўлмаганидек, эзгуликнинг қарор топиши қоронғу тунни-да яшаган инсон учун қувончли ҳисобланган. Бироқ бу қувонч маънисиз ғалаба сингари оний бўлса-чи? Унда у ўзининг ниҳоятда ўткинчилиги билан узоқ йиллар умид билан яшаган инсон руҳиятини тамоман синдириб қўймасмикин...

Ҳамма Ватанларда ҳам ягона бўлган Адолат сўқир каби тунни ниҳоясиз деб англамайди.

Беҳзод НОРБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ШЎРТАНДАН ТАБОШАРГА ГАЗ КЕЛДИ

ЯНГИ йилнинг дастлабки кунларида Қурама тоғлари орасидаги Табошар шаҳри аҳолиси хонадонларига Қашқадарёнинг Шўртан газ конидан қувурларда «зангори олов» оқиб келди.

Юзлаб чақирим масофага чўзилган газ йўлини лойиҳалашда Қозоғистон ва Россия мутахассислари ҳам қатнашишди. Қувурларни эса, «Ўзбектрансгаз» ташкилоти бунёдкорлари ётқизишди.

Табошарликлар шаҳарларида яратилган улкан қулайлик Марказий Осиёдаги беш қўшни давлатнинг ўзаро ҳамкорликнинг янги йўлига қадам қўйган кунларига тўғри келганидан ўзига хос рамз излашмоқда.

Ў. УСМОН.

Кексаларда бир мақол бор «Қаерда нон бўлса, ўша ерда қўшиқ ҳам бўлади». Ҳақ гап, Касби туманидаги Ҳамза Хўжақулов номли давлат хўжалиги раҳбарлари айнан, шу мақолга амал қилишиб кам бўлмаётир. Биргина ўтган йилда Президентнинг уй-жой учун томорқа ажратиш тўғрисидаги қарорига биноан хўжалик еридан 146 гектар ер меҳнаткашларга шахсий ҳовли қуриш учун ажратилди. Яқинда хўжаликда раҳбарлар қариялар билан маслаҳатлашиб ҳовли учун ер олган, уй қуриб ҳали битказилмаган ҳозирча бўш турган ерларни ҳисоблаб, жами 80 гектар ерга ғалла экишга қарор қилишди. Ерни юмшатиш ҳам, дон ҳам хўжалик ҳисобидан бўлди.

СУРАТДА: (чапдан) қўлда дон экиш гуруҳи аъзолари Амин бобо Қўлдошев, Ёзхон бобо Қораев ва Тошпўлат бобо Қаноатовлар шахсий ҳовли ерларга дон экишмоқда.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат.

ТУРКМАН МИЛЛИЙ-МАДАНИЙ МАРКАЗИ ТУЗИЛДИ

МАРҒИБУ машриққа маълум Бухорои шарифда бугун 80 дан зиёд миллат ва элат вакиллари истиқомат қилмоқда. Унинг аҳолиси 1 миллион 260 мингдан зиёд эканини ҳамма ҳам билавермаса керак. Улар орасида ўн мингга яқин туркман миллатига мансуб фуқаролар ҳам истиқомат қилади.

Тожиклар, Бухоро яҳудийлари, корейслар, турклар ва рус миллий-маданий марказлари фаолият кўрсатаётган шаҳримизда туркманларнинг маданий марказини тузишга бағишланган конференция бўлиб ўтди. Конференция қатнашчилари миллий-маданий марказ дастури ва Низомини қабул қилдилар. Унда вилоятимиз ҳудудида яшаётган халқлар ўртасидаги дўстлик, биродарлик, ҳамжиҳатлик, ўзаро ёрдам, меҳр-оқибат муносабатларини янада ривожлантириш кўзда тутилган.

М. ОТАБОЙ.

МУҲИМ ДАСТУР

Биз ниҳоятда чуқур аҳамиятга эга бўлган ўзгаришлар амалга оширилаётган мураккаб бир даврда кун кечирмоқдамиз. Ҳозирги кечаётган кунларимиз, босаётган қадамимиз келажакка, истиқболимизга ўз таъсирини кўрсатмоғи керак.

Ҳаяжон билан мутолаа қилинаётган республика Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» номли китобида ёрқин келажак илмий асослаб берилганлигини кўрмоқдамиз.

Куни кеча 2-Тошкент давлат тиббиёт институти профессор-ўқитувчиларининг ана шу китобни муҳокама қилишга бағишланган илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди. Анжуманни институт ректори, тиббиёт фанлари доктори, профессор Ҳ. Каримов кириш сўзи билан очди. Фалсафа фанлари доктори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор С. Шермуҳамедов «Истиқлол ва истиқбол дастури» Ислом Абдуғаниевичнинг китобида ёрқин, илмий асосланганлигини қайд этдилар. Мустақил Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш соҳасидаги ислоҳот ва унинг асослари мавзуида соғлиқни сақлаш вазири муовини Б. Умрзоқов, Ўзбекистон мустақиллигининг маънавий устунлари мавзуида Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, фалсафа фанлари доктори, профессор Ҳ. Пўлатов, мустақиллик ва тиббий кадрларни тайёрлашнинг истиқболлари мавзуида профессор Ҳ. Каримов, миллий тил ва маънавий маданият борасида профессор Б. Исмоилов ва бошқалар сўзга чиқдилар. Анжуманни тарбиявий ишлар кенгаши, тарбиявий ишлар проректори доцент Ў. Обилов ташкил этди.

Анжуман қизиқарли мунозаралар, баҳслар билан ўтди ва қатнашчиларда катта таассурот қолдирди. «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» асари барча факультет гуруҳларида катта қизиқиш билан муҳокама этилаётганлиги қайд этилди. Ёрқин истиқболга етаклаётган Ўзбекистоннинг истиқлол ва тараққиёт йўлини анжуман қатнашчилари олқишладилар.

Фазилат ҲОЖИҚУЛОВА.

МАҚСАД—ЁШЛАРНИ ТАРБИЯЛАШ

КОИНОТГА тегишли ва келажакда кашфиётлар яратиш учун олимлар тайёрлайдиган халқаро дорилфунун Масачусетс штатининг Кэмбриж шаҳридаги қароргоҳида ўз ишини давом эттирмоқда.

Вашингтонда таниқли олимлараро жаҳон кенгашида «Интернэшнл спейс» университетининг мудири, доктор Жорж Ван Рид ривожланган мамлакатларда коинотга қизиққан ёшлар учун Японияниг Кишакюше, Франциянинг Страсбур ва Канаданинг Торонто шаҳарларида ана шу университетга қарашли янги марказлар иншо этилишини эълон қилди.

Бундай илм даргоҳларини қўллаб-қувватлаганлар келажакда коинот технологияси соҳасида дорилфунун муҳим роль ўйнашини айтиб, халқаро ҳамкорликка йўлбошчилик қилишдан баҳс этишади. Аммо бундай марказлар мудофаа бўйича сўзлаганларнинг диққатини жалб қилган ва келажакда ҳарбий технологияга айланиши мумкинлигидан хавфсираганлари ҳам бор.

Мисол қилиб айтганда, Торонтодаги Йорк университети қошида фаолият олиб бораётган Йорк студентлар уюшмаси ходимларидан Р. Маркизи коинотга қарашли барча илмий тадқиқотлар аслида ҳарбий мақсадларга хизмат қилаётганлигини таъкидлаган. У «Интернэшнл спейс» университетига қарши бўлганлигини айтиб, ҳарбий назариялар мақсадида қурилганлиги, аслида эса буни жамоатчилик истамаётганлигидан баҳс этган.

Канадалик фаолнинг айтишича, Америка Қўшма Штатлари ва Канада коинот аэронавтика миллий бошқармалари ҳамма ҳарбий сектор билан алоқада бўлганлар.

Мактабни 1,5 миллион доллар билан таъминлаганларки, бу совуқ уруш тугаши биланоқ оғир қурол-аслаҳалар ўрнига сезгир технологияга асосланган жиҳозлар ишлаб чиқаришга уринган бизнесменларнинг халқаро университетга қандай қизиққанлигидан далолат бермоқда. Лекин дорилфунун мудири турли манбалардан моддий кўмак олганликларига қарамай, университетда ҳарбий мақсадли илмий тадқиқотларга ўрин берилмаслигидан баҳс этган: «Америкада ҳарбий тадқиқотларга қизиққан етарли олимлар бор, улар билан рақобат қилиш ниятимиз йўқ». Мақсад фақат келажак технологияси учун ёшларни тарбиялашдан иборатлигини айтган.

Берилган маълумотга кўра, ишлар режалангандек олиб борилса, «Интернэшнл спейс» университети 1995 йилдан бошлаб тўлиқ фаолиятга ўтади. Коинот технологиясида архитектура ва инженерлик каби соҳаларда маориф программаси билан ёшлар тарбияланади.

«САДО» халқаро экспресс-ахборотидан.

БОБУР—ФРАНЦИЯДА

Бундан қарийб уч аср муқаддам фаранг шарқшуноси Бартолеме д'Ербело дў Моленвил (1625—1695) ўзининг машҳур «Шарқ кутубхонаси» (1697) қомусидаги «Бобур ёки Бовар» номли мақоласида Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақида Оврупо илм аҳлига илк маълумот бериб ўтган эди.

XVIII—XIX асрлар мобайнида ҳам Бобур ҳаёти ва ижодини ўрганиш, унинг машҳур асари «Бобурнома»ни таржима ва тадқиқ қилиш борасида А. дў Лонгперйе, А. Ж. Клапрот, Ж. Дармстете, А. Паве дў Куртейл каби фарангистонлик олимлар салмоқли ҳисса қўшдилар. 1871 йилда «Бобурнома»нинг Анри Паве дў Куртейл (1821—1899) таржимасида фаранг тилида босилиб чиқиши Оврупо бобуршунослигида улкан воқеа бўлди.

XX асрда ҳам фаранг олимлари Бобур фаолиятини ўрганиш, «Бобурнома»ни таржима қилиш борасида фидойилик кўрсатиб келишди. Фарангистонда чиқаётган нуфузли қомусларда ҳам Бобур шахсиятини улуғловчи, «Бобурнома» таърифини келтирувчи мақолалар босилмоқда. Шарқшунос олимлар Бобур ҳаётидан ҳикоя қилувчи қизиқарли китоблар ёзишаяпти. Масалан, 1930 йилда нашр қилинган Фернанд Гренарднинг «Бобур» (муқовада «Бабер») номли рисоласи кенг жамоатчиликка манзур бўлиб, тез фурсатда инглиз ва турк тилларига ҳам таржима қилинди.

Мазкур китоб ўн тўрт бобдан иборат. Унда Бобурнинг болалик чоғларидан то умрининг охиригача бошидан кечирган воқеалари ҳаётий ва қизиқарли тарзда баён қилинган. Гренард ўз китобини «Бобурнома»га ҳамоҳанг, ундаги воқеа ва тасвирларга вобаста ёритишга интилади. Масалан, муаллиф асарнинг «Тахтсиз ҳукмдор» деб номланган бобида Бобурнинг Самарқандни ташлаб чиққан, Андижонни қўлдан берган пайтдаги нохуш кайфиятини қуйидагича тасвирлайди: «Орзу-умидлари чилпарчин бўлган Бобур орқага қайтади. Баҳор фасли эди, у тоғаси юрти. (Тошкент — М. Х.) томон йўл тутади. Бобур эзилган кўнглига таскин бермоқ ниятида ўзининг қуйидаги мисра билан бошланувчи ғазалини битади:

Жонимдин ўзга ёри
вафодор топмадим,
Кўнглумдин ўзга маҳрами
асрор топмадим.

Айниқса, Бобурнинг Ҳирот ва Қобулдаги ҳаёти Гренард қаламида жонли тасвирланган. Бу ерда Бобур тахту тож учун жангталаб соҳибқирон эмас, балки нозик таъб инсон ва дилбар шоир қиёфасида намоён бўлади. Муаллиф ёзади: «Баҳор келди, Бобур ҳар қадамда учровчи бадфеъл кимсаларнинг назаридан четда бўлиш, кўклам уфуриб турган тоғ ёнбағирларида сайру томоша айлаб, қуш ови-ла ўзни овутиш ниятида яқинлари билан чиқиб кетади. Чор тараф ям-яшил либосга бурканган, атрофни алвон лолалар қоплаганди. У лола гулларнинг ўттиз тўрт туридан жамлаб гулдаста тузаркан, ушбу сатрларни ёзади:

Менинг кўнглимки гулнинг
ғунчасидек таҳ-батаҳ
қондур,
Агар юз минг баҳор ўлса
очилмоғи не имкондур.
Агар ул коши ёсиз боғ
гаштин орзу қилсам,
Кўзумга ўқдурур сарву
кўнгулга ғунча
пайкондур.

Гренард рисоласида «Бобурнома» ўз муаллифи фаолиятини атрофлича акс эттирувчи қомусий асар сифатида талқин қилинган ва юксак баҳоланган. Бобур эса «ўзига хос оҳангга эга бўлган ҳассос шоир, «Бобурнома» китобини яратган моҳир ёзувчи» қиёфасида гавдалантирилган.

Маълумки, 1983 йил жаҳон адабий жамоатчилиги Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 500 йиллигини нишонлади. Бу қутлуғ санага ҳам фаранг бобуршунослари олдиндан тайёргарлик кўриб, тўйга ажойиб туҳфа ҳозирладилар. 1980 йил Париждаги «Пюбликасйон ориенталист дў Франс» нашриёти «Бобурнома»нинг янги фарангча таржимасини «Бобур китоби» (Лў ливр дў Бабур») номи билан нашр этди. Таниқли шарқшунос олим, доктор Жан-Луи Бакйе-Граммон қаламига мансуб ушбу таржима тез орада бутун Оврупо илм аҳлига, шунингдек фарангизабон ўқувчиларга ҳам манзур бўлди. Мазкур нашрга фаранг олими, профессор Луи Базен, ўзбек шарқшуноси Сабоҳат Азимжонова, ҳинд олими Муҳиббул Ҳасан ва афғон олими Абдулҳай Ҳабибий сўз боши ёзгандилар. Уларда Бобурнинг «Буюк мўғил империяси»ни барпо этиш йўлидаги жангу жадаллари, «Бобурнома»нинг ёзилиш тарихи, унинг жаҳон маданиятида тутган ўрни ва юксак фазилатлари хусусида атрофлича фикр-мулоҳаза юритилган.

1981 йил «Бобурнома»нинг ушбу фарангча нашри ФИТ (Халқаро таржимонлар уюшмаси)нинг бош совринини олишга муваффақ бўлди. Айни пайтда мазкур таржима илм аҳли томонидан ҳам юксак баҳоланди. Масалан, ЮНЕСКО вакили Габриэль Венэ таржимага мукофот топшириш тантанасида сўз олиб, «доктор Бакйе-Граммон тарих ва тилшунослик соҳасида из қолдирарли ишни бажарди. Мутахассислар билан суҳбатлаганимда «турк-чиғатой» тилидан ўгирилган ушбу таржиманинг жуда мукаммал эканлигини тан олиб айтдилар. Мен таъкидламоқчи бўлганим, бугунги фаранг тилида XVI аср туркий тил лексикасини қайта тиклаш ва китобхонга етказиш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермайди», деганида тамомила ҳақли эди.

«Бобурнома» таржимаси тезда тарқалиб кетди. Китобхон талабини ҳисобга олган Париждаги Миллий нашриётнинг Шарқ бўлими («Коллексйон ориентал дў л'Импримери насйонал») 1985 йил китобнинг иккинчи нашрини амалга оширди. Кейинги нашр олдингисидан ҳажмининг катталиги, қоғоз ва полиграфиясининг чиройлилиги билангина эмас, балки унга киритилган янги илмий манба ва шарҳлар, айрим тузатишлар, кўп сонли миниатюралари билан ҳам ажралиб туради. Иккинчи нашрга Париждаги машҳур «Коллеж дў Франс» («Фаранг коллежи»)нинг профессори Андре Микэл кириш сўзи ёзган бўлиб, олим Бобур ва унинг «Бобурнома» асари ҳақида кенг маълумот бериб ўтади. Бир ўринда муаллиф шундай ёзади: «Жанглар, ғалаба ва мағлубиятлар, келишувлар... булар шубҳадан ташқари. Шунингдек, хотиралар, фикрлар, заифликлар, юрак дардлари ҳақида ниҳоятда соддалик билан, ҳеч қандай мақтанчоқлик қилмасдан ҳикоя этади. Буларнинг ҳаммаси шундай юксак даражада тузилганки, гўё китоб эмас, бир лаҳза дейсиз».

Шунингдек, янги нашрда Мовароуннаҳр, Афғонистон ва Ҳиндистон хариталари, илмий шарҳлар, библиографик кўрсаткич ҳам илова қилинган бўлиб, уларда «Бобурнома» нашрлари, унга чизилган миниатюралар ва Бобур авлодлари шажараси хусусида қимматли маълумотлар қайд этиб ўтилган. Иккинчи нашр сотувга чиқарилгач, кўп ўтмай Оврупо матбуотида у ҳақда тақриз ва хабарлар босила бошланди. Айниқса, Франциядаги «Фигаро литэрэр», «Вуа дю Норд», «Монд дў ливр», «Сентр пресс», «Гавр либре». Белгиядаги «Суар», Югославиядаги «Культура Истока», Туркиядаги «Ердем» ва «Таржумон» каби эътиборли нашрларда эълон қилинган тақриз ҳамда хабарлар «Бобурнома» китобининг жаҳоний шуҳратини янада ошириб юборди. Масалан, «Сосиете» («Жамият») журналида босилган «Ҳукмдорнинг тақдири» сарлавҳали тақриз муаллифи Робер Перу шундай ёзган эди: «Бобур ҳарбий усулларни яхши эгаллаган ҳукмдоргина эмас, балки юксак маданиятли, фикр-мулоҳазали, табиатан шоир ва ҳазил-мутойибага ўта мойил шахс бўлган. Унинг олий фазилатларидан яна бири — билимдонлиги ва тақдир билан мулоқот қила билишидир. У ўз она тили туркийда ажойиб тарихий қисса ҳам ёзиб қолдирди. Бу «Бобурнома» асаридир. Асар тилининг соддалиги ва ўқимишлилиги билан кишини ўзига мафтун этади... Доктор Бакйе-Граммон бу китобни фаранг тилига олимона таржима қилиш билан ундаги теранликни фарангизабон ўқувчиларга тўлақонли етказа олган».

Ёки «Суар» («Оқшом») газетасида эълон қилинган Альбер Бюрненинг тақризида эса «Бобурнома» таржимасига билдирилган ушбу фикрлар диққатимизни ўзига тортади: «1494—1530 йиллар воқеаларини ўз ичига олган бу асарни Бобур тили бўлган қадимий туркий-чиғатойчадан Жан-Луи Бакйе-Граммон фаранг тилига ўгирган. Тилшунос олим асл нусха руҳини, текстнинг бобурона услубини таржимада тўлиқ сақлаб қолишга муваффақ бўлган. Бунга эришиш учун эса у узоқ вақт асарнинг мавжуд туркий қўлёзмалари устида қунт ва чидам билан ишлаган...». Қолган тақриз ва хабарларда ҳам Бобур ва унинг «Бобурнома» асари хусусида айтилган илиқ сўзларни ўқиймиз.

1986 йил Париждаги «Файярд» нашриёти таниқли шарқшунос олим Жан-Пол Ру қаламига мансуб «Буюк мўғиллар сулоласи: Бобур» номли монографияни нашрдан чиқарди. Жан-Пол Ру туркий халқлар тарихи, мусулмон маданияти ва ислом илмига оид ўндан зиёд тадқиқот муаллифидир. Олимнинг Бобур ҳақидаги ушбу китоби тўққиз бобдан («Турк Осиёси XV асрда», «Темурийлар даври уйғониш маданияти», «Бобур портретига чизгилар», «Биринчи одимлар», «Саргузашттала б шаҳзода», «Қобулдаги мустақиллик», «Подшоҳ», «Ҳиндистоннинг забт этилиши», «Охирги ойлар» ва иловадан иборатдир. Бобларнинг номланишидан ҳам сезилиб турибдики, китоб Бобур ҳаёти ва «Бобурнома»даги воқеалар тизимига вобаста ёзилган. Буни муаллифнинг ўзи ҳам қуйидагича изоҳлайди: «Менинг китобим Бобурнинг «Бобурнома» асарига бевосита таянади. Уни ёзишда мен «Бобурнома»нинг Илминский нашридан, шунингдек инглизчадаги Беверидж, фарангчадаги Паве дў Куртейл Бакйе-Граммон тажрималаридан кўпроқ фойдаландим».

Жан-Пол Ру китобининг ватандоши Фернанд Гренард рисоласидан фарқи, бизнингча, унда темурийлар шажараси ва Буюк мўғиллар сулоласи — бобурийлар даврига оид ижтимоий-сиёсий ва маданий воқеаларнинг бир қадар батафсилроқ ҳамда мазмунли ёритилганидадир. Дарвоқе, Гренард ўз рисоласида шахсан Бобур ҳаёти ва ижодини кенг таъриф қилишга интилган бўлса, Жан-Пол Ру тадқиқотида XV—XVI асрлар Мовароуннаҳр маданияти, темурийлар давридаги адабиёт ва санъат тараққиёти ҳамда бунга Бобурнинг қўшган улкан ҳиссаси ўз ифодасини аниқ топган. Ру китобидаги мазмуннинг яна бир устун томони унда Шарқ уйғониш (ренессанс) маданиятининг илғор вакилларидан Лутфий, Навоий, Беҳзод, Хондамир, Бобур фаолиятининг Ғарб ренессанси салафлари бўлмиш Рабле, Рафаэль, да Винчилар ижоди билан муқояса қилинган ҳолда таъриф этилишидадир.

Муаллиф Бобурнинг саркардалик талантига баҳо бераркан, уни кўпроқ Александр Македонский ва Цезарга қиёс қилади. Айни пайтда, Бобурнинг одил подшоҳ бўлганини таърифлаш учун эса аждодлари ва Темурга нисбат беришга ҳаракат қилган. Шу ўринда ёзади: «Агарда Бобурнинг бизга қолдирган бой адабий ва илмий меросини инобатга олиб, жаҳонгир сифатида ўлдирганидан қутқарганларининг кўп бўлганлигини, жазолаганидан афв этганларининг ортиқлигини, бузганидан тузатганларининг зиёдалигини ҳисоблаб тарозининг икки палласига қўйгудек бўлсак, албатта кейингилари тош босиб кетиши аниқдир. Тўғри, у қонли урушларни бошқарган, саркардалик қилган, бироқ ўз боболари Чингизхон ва Темурдек, замондоши шоҳ Исмоил қадар жангоҳларда қон кўп тўкмаган».

Мазкур тадқиқотнинг яна бир муҳим хислати унда Бобур ҳаётининг сўнгги дамлари, шоҳ Бобурнинг ўз фарзандлари ва хотинларига бўлган оталик меҳр-муҳаббати ҳамда камолу эҳтироми ҳам ишончли ҳикоятлар орқали ўқувчига етказилган. Шунингдек, китобнинг «Илова» қисмида келтирилган Бобур асарлари кўрсаткичи, уларнинг мавжуд қўлёзмалари ва ўзга тилларга қилинган таржималари ҳақидаги аниқ маълумотлар ҳам илмий жиҳатдан муҳимдир.

Хуллас, фарангистонлик олимларнинг Бобур меросини ўрганиш, унинг «Бобурнома» китобини таржима қилиш йўлидаги холисанилло меҳнатларини шарафламоғимиз, қолаверса буни уларнинг ўзбек ва фаранг халқлари ўртасидаги адабий алоқаларнинг равнақига қўшган буюк ҳиссаси, дея баҳоламоғимиз жоиздир.

М. ХОЛБЕКОВ,
филология фанлари доктори.

• *Халқ мулки дахлсиздир!*

«ЎҒРИ БЎЛСА, ПАШШАЛАРНИ ҲАМ ЎТКАЗМАЙМИЗ»

МАМЛАКАТИМИЗ БОЖХОНА ХОДИМЛАРИНИНГ ШИОРИ ШУНДАЙ.

Улар ишни жаҳон амалиётидаги илғор тажрибалар асосида ташкил қилишга интилиб, фаолиятларида сезиларли натижаларга эришаяптилар. Ҳар ҳолда, қаллоблар, ташмачилар, юлғичлар — нафс бандалари чегараларга қўйилган ҳушёр кўзлардан ташвишга тушиб қолганлари бор гап. Республика Божхона давлат қўмитаси Жиззах вилояти бошқармаси катта назоратчиси И. ХОЛМАТОВ йўллаган хабарлардан ҳам божхона ходимлари самарали ишлаётганини ҳис қилиш мумкин.

* * *

Жиззах шаҳридаги «Руслан» кичик корхонасида раис муовини бўлиб ишловчи Фозил Жабборов Вьетнамда ишлаб чиқарилган 400 килограмм гуруч ҳамда маҳаллий саноатга тааллуқли бўлган 1080 килограм сариёғни яширин равишда Боку шаҳрига жўнатмоқчи бўлган. Аммо у ўз ниятига эриша олмади.

* * *

Жиззах—Қўқон йўлида давлат белгиси «70—38 СДЛ» рақамли ЗИЛ-133 юк автомашинаси тўхтатилиб, ҳужжатлари текширилди. Маълум бўлишича, Сурхондарё вилояти, Қумқўрғон тумани аҳолига транспорт хизмати кўрсатиш корхонасининг ҳайдовчиси Абдушукур Ашуров бошқараётган бу машинада 2500 дона хўжалик совуни ҳамда 280 килограмм қора чой жами 52000 сўмлик маҳсулот мавжуд эди. Унга Панжикентда яшовчи Саид Агаликов ҳамтовоқлик қилган. Маҳсулотлар мусодара қилинди.

* * *

Гагарин постида Еттисой шаҳрида яшовчи А. Нишонованинг қонунсиз ҳатти-ҳаракатлари ошкор бўлди. У ҳайдовчи Донийёр Бекмирзаев билан ўзаро тил бириктириб, Қозоғистонга кўплаб аёллар ва эркаклар кийимлари, гилам, ип-газлама матоларни олиб кетмоқчи бўлган.

* * *

Ҳайдовчи А. Хозиназаров 10 тонна пиёз ва 2 тонна томат пастасини рўхсатномасиз Ижевск шаҳрига олиб кетаётганда, «Шарқ» кичик корхонасининг раиси Карим Султонов «Сино», «Слайга» музлатгичлари, «Киргизия» кир ювиш машинаси ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини Иркутскка жўнатаётганда, Оллоберди Бегалиев Ширин шаҳридан 6,4 метр куб юмалоқ ёғочни вилоятимиз ҳудуди орқали Тожикистонга чиқараётганида қўлга олинди.

БУЗОҚНИНГ ЮГУРГАНИ...

«ИШБИЛАРМОН» ниқобини кийган инсофсизлар нималар қилишмаяпти дейсиз. Улар ҳатто нафс куйида ўзгалар жонига зомин бўлишдан ҳам қайтишмаётир.

...Марҳамат районида ёнилғи ташишга мослашган «Газ—53» маркали 76—61 ЎШМ рақамли машина ҳайдовчиси милиция кичик сержантлари Носиржон Раҳимов, Шуҳратбек Рустамовларнинг ишорасига қарамай, «Фарғона—Ўш» йўлида тезликни оширди. Ҳайдовчининг ҳатти-ҳаракати божхона ходимларида шубҳа туғдирди. Улар юк машинаси ортидан тушиб уни Аравон районининг Чакобод қишлоғида мажбуран тўхтатишга эришдилар. Лекин ҳайдовчи машина эшигига яқинлашган Носиржонни туртиб ғилдирак остида қолдирди-да, машинани ҳайдади, кейин жуфтакни ростлаб қолди.

Маълум бўлишича ҳайдовчи Навқот районидаги «Кенгаш» ширкатида ишловчи Аҳмад Сиддиқов, унинг ёнидаги ҳамтовоғи эса шу ширкатнинг механиги Мадиёр Қоратоев экан. Улар Асака районидаги 4-автоколонна бошлиғи А. Мамарасулов рухсати билан 4855 литр АН—76 бензинини олиб Марҳамат районидаги А. Қорабоев номли жамоа хўжалигидан дизел ёнилғисига алмаштириб, Қирғизистонга олиб қайтмоқчи эди. Жиноятчилар қилғиликни қилибгина қолмай, божхонанинг икки ходими Ш. Рустамовга ҳам ўткир қурол билан ҳамла қилишди. Ҳайриятки жамоатчилик ёрдамга келиб, уларнинг пайи қирқилди.

Ф. ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАМАКИ ВА ИНСУЛЬТ

ТАМАКИНИНГ ватани Жанубий Америка бўлиб, уни испанлар XVI асрда Европага олиб келишган. Даставвал тамакини ҳидлаш ёки чайнаш одат бўлган. Борабора одамлар ўраб чека бошлаганлар.

Чунки тамаки чекилганда ундаги асосий никотин моддаси кучлироқ таъсир қилади.

Дастлаб марказий нерв системасига вақтинча қўзғатувчи таъсир кўрсатади, қон босимини оширади. Майда томирларни торайтиради, нафас олишни тезлаштиради. Ҳазм қилиш системаси ширасини кўпайтиради. Никотин билан бирга тамаки тутунидаги ёниш организмни заҳарлайди, ҳатто инсон организмида турли хил касалликлар жумладан — инсультни келтириб чиқаради.

Илмий кузатувлардан маълум бўлишича, тамаки чекувчи аёлларда инсульт касаллиги кўп учрар экан.

Америка илмий тадқиқотчилик мажмуасининг шу йил январь сонида тамаки чекувчи аёллар устида ўтказилган тадқиқотларига оид бир мақола чоп этилган. Мақолада айтилишича, чекишни ташлаган аёлларнинг соғлиғи яхшиланган. Доктор Исиро Каваги ва Америка Қўшма Штатларининг Биргхам коллежи ҳамда Массачусетс штатининг Бостон шаҳридаги аёллар шифохонаси илмий ходимлари 1976 йилдан бошлаб 12 йил давомида ёши 30—50 ўртасида бўлган 117 минг оқ танли аёл устида илмий текширув олиб боришган.

1940 йилдан бошлаб, эркаклар ўртасида юрак касаллигига учраган кишиларда ўтказилган тадқиқотлардан маълум бўлишича, тамаки эркакларга ҳам шундай таъсир ўтказар экан. Сигарет чекувчи эркакларда чекмайдиганларга нисбатан инсульт тезроқ содир бўларкан. Умуман сигарета чекиш инсультдан ташқари инсоннинг нафас йўлларига кучли таъсир қилади. Тамаки чекиш, айниқса, ҳомиладор аёллар учун ўта зарарлидир. Чунки бола заиф туғилади. Чекиш эмизикли аёллар учун янада хавфлидир.

«САДО» халқаро экспресс-ахборотидан.

ОЛМА ПИШ...

ҲОЗИРГИ кунда транспортнинг узлуксиз қатновини таъминлашнинг ўзи бўлмайди. Чунки иқтисодий алоқалар деярли издан чиққан. Ўзимизда эса ҳали эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш имконияти йўқ. Нима қилиш керак? Агар йўли топилмаса, кўплаб транспорт воситалари тўхтаб қолиши мумкин.

«Бухоротранс» бирлашмаси бу муаммони ўзига хос йўл билан ечмоқда. Бирлашмага қарашли автокорхоналардан Москвадаги автомобиль заводига ишлаш учун вакиллар юборишмоқда. Улар бунга жавобан бирлашмани эҳтиёт қисмлар билан таъминлашни ўз зиммаларига олишган. Бундан ташқари шаҳар таксимотор паркида тикувчилик кичик корхонаси ишлаб турибди. Бу нарса бошқа жойлар билан маҳсулот айирбошлаш имконини ҳам бераяпти.

М. ТУХТАЕВ.

• *Юртнинг юлдузлари*

АГРОНОМ—САНЪАТКОР

Турсунбой ака асли Эски шаҳарнинг Хадра даҳасида туғилиб, ўсганлар. Мактабда ўқиб юрган пайтларида Ватан урушида беш йил қон кечиб келган, эндиликда Муқимий номли театрда ишлаётган оталари Зуфаржон Файзиевнинг ортидан эргашиб, деярли ҳар куни театрга тушар, бирорта янги спектаклни қолдирмай томоша қилар, ўзи ёқтириб қолганларини эса қайта-қайта кўриб, бутун-бутун саҳналарни ёдлаб олар ва маҳалла болаларини тўплаб, ўзлари ҳам театр «қўйишар» эдилар. Турсунбойнинг қалбида санъатга ҳавас кундан-кунга ортиб, бунинг устига яхшигина қўшиқчи бўлган оталари Зуфар аканинг таъсирида санъаткор бўлиб, театрга ишга келиш орзулари ҳам йўқ эмас эди. Лекин тиббиёт ходимлари бўлган амакилар фақат аъло баҳоларга ўқийдиган жиянларининг шубҳасиз, ўз изларидан боришига ишонардилар ва Турсунбойни ҳам бунга ишонтирдилар. «Санъаткор бўлиш учун бу соҳада ўқиш шарт эмас, яхши врач бўлиб ҳам саҳнада ўйнасанг бўлаверади» деб қулоғига қуйдилар. Ўрта мактабни аъло битирган Турсунбой орзу-умидлар билан Тошкент Давлат тиббиёт олийгоҳига имтиҳонлар топширди ва ...17 балл билан конкурс (мандат)дан ўта олмади... Шундан сўнг яхшигина рассом бўлган Турсунбой Муқимий номли театрга бориб, рассом бўлиб ишлади. Театрда фаолият кўрсатаётган ота фарзандининг кичик-кичик ролларни «қотириб» ўйнаётганини кўриб, суюнса ҳам маслаҳат тариқасида:

— Болам, театр ёмон жой эмас, мен шу ерда ишлаб, сенларни боқаяпман. Лекин мен артист бўлишингни асло истамасдим, яна ўзинг биласан. Менга қолса, агроном бўлсанг, қишин-ёзин тупроқ чангаллаб, дон-дун, мева-чева, пахта етиштириш учун ҳузур-ҳаловатни билмай ишлайдиган деҳқонларнинг меҳнатини оз бўлса ҳам енгиллатишга уриниб кўрсанг, — дедилар. Эндиликда Кўкча даҳасида бўлган бир парчагина ернинг бир қаричини ҳам бўш қолдирмай, ишдан бекор пайтларида куймаланиб, ўзича деҳқончилик қилиб юрадиган отанинг юрагидаги деҳқонга бўлган ҳурмат, меҳр боланинг қалбини ҳам жизиллатди. «Бир оғиз гапингиз, отажон», — деган Турсунбой шу йили Тошкент Давлат қишлоқ хўжалик олийгоҳининг деҳқончилик факультетига ўқишга кирди. У ўқишни битириб, бир неча йил мактабда ишлагач, яна жонажон олийгоҳига аспирант бўлиб келди. 1966 йил институт драма тўгарагининг раҳбари, ҳозирда халқ артисти, Давлат мукофоти лауреати Турғун Азизов «Алишер Навоий» спектаклини саҳналаштирган бўлиб, аллома шоирнинг устози Жомий ролида ўйнагани муносиб «актёр» топа олмай, хуноб бўлиб юрган пайтлари эди. Турсунбой олийгоҳга келиб, бу гапни эшитди-ю, ўша куни қанот чиқарди, Т. Азизовга учрашди. Биринчи репетициядаёқ Турсунбой гўё «шу роль учун туғилган» деган фикрга келинди. Унинг қиёмига етказиб ўйнаган ролини кўрган устози, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, хизмат кўрсатган фан арбоби А. Қашқаров «Ўғлим, сен қишлоқ хўжалик соҳасида адашиб юрибсан. Бу санъатинг билан яхши санъаткор бўласан. Ҳали ҳам бўлса санъат йўлидан юр», — дедилар. Лекин Турсунбой Файзиев ўз йўлини қатъий белгилаган эди. У А. Қашқаров раҳбарлигида жумҳуриятда биринчи бўлиб «Чигитни пуштага экишнинг самарадорлиги» мавзуида илмий иш олиб борди, қайта-қайта тажрибалар ўтказди, баҳорнинг сел-ёмғирларида неча бор қайта эккан чигитларини саратоннинг сариғидан асраб-авайлаб, ҳақиқатан ҳам пуштага экилган чигит қанчалик самарадор эканлигини ҳисоб-китоб қилиб, исботлаб берди ва бу соҳада биринчи фан номзоди бўлди. Лекин деҳқончилик илми билан бўлиб, санъатни ҳам тарк этгани йўқ. Бу йиллар давомида Ҳамза театри актёрлари билан ҳамкорликда, олийгоҳ талабалари билан биргаликда жуда кўплаб саҳна асарлари яратдилар, унутилмас роллар ижро этди. Айниқса, «Мирзо Улуғбек» драмасида Улуғбек, «Бой ила хизматчи»да Солиҳбой, «Қиёмат қарз-»да Сулаймон ота каби ажойиб ролларни ижро этганларида бу одам ҳақиқий артист эмас, тупроқшунос-олим эканлигига, саҳнадаги гримларини артиб, тўғри далага, мурғак ғўзалари ёки лўппи очилган пахталари қошига бориб, пахта, тупроқ илми сирларини қидиришни давом эттиришига ҳеч ким ишонмас эди.

Турсунбой Файзиев — катта санъаткор, яхшигина мусаввир, шоир, шу билан бирга асосий касби — Тошкент Давлат аграр дорилфунунида талабаларга «Деҳқончилик асослари»дан дарс берадилар. Юнусободдаги «Ўзбекистон мустақиллиги» маҳалласининг жонкуяр, фаол, чин инсонларидан бири. Маҳалладошларининг иссиқ-совуқ маъракалари у кишисиз ўтмайди. У киши «мен фалончиман» дея кеккайишни билмайдилар — барчага баробар муомала қилиб, каттани «ака», кичикни «ука» дея иззат-ҳурмат қилади, шунинг учун ҳам у кишини ҳамма баробар иззатлайди.

Шаҳноза ХУДОЙБЕРДИЕВА,
журналист.

СУРАТДА: «Мирзо Улуғбек» спектаклидан кўриниш. Улуғбек ролида — Т. Файзиев.

Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси Республика телевидениесининг «Ўзбекистон» ахбороти жамоаси таҳририят режиссёри Б. Аъзамовга отаси

АЪЗАМОВ Содиқ Султон ўғлининг

вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

Газетанинг ушбу сонига Ҳ. Сатторов ва И. Худоёров навбатчилик қилишди.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК, (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.